

”Der er jo ingen, der har lyst til at ligne en kegle”

En rapport med fokus på unges
idrætsvaner i Køge Kommune

Mette Henningsen & Søren Østergaard

Center for Ungdomsstudier og
Religionspædagogik (CUR)

Juni 2010

Indhold

Det handler om langt mere end blot en bold og et bat! – en kort intro til en undersøgelse

1. Hvad, hvem og hvor meget? – en kort intro til en rapport	5
1.1 Opgaven var jo i udgangspunkt enkel, men ...	5
1.2 Engagement og frafald - hvad ved vi allerede?	7
1.3 Hvad gjorde vi i praksis? - Lidt om den metodiske tilgang	11
1.4 Hvem er med i undersøgelsen?	12
2. Unge i Køge bevæger sig - væk fra foreningsidrætten!	19
2.1 Unges idrætsvaner	20
2.2 Idrætsgrenen "andet" er den største blandt børn og unge i Køge Kommune!	25
2.3 Fra aktiv til inaktiv	29
2.4 Motiver i forhold til at dyrke idræt i foreningsregi	33
2.5 Frafald – ingen enkle svar - og sikkert heller ikke enkle løsninger...	43
2.6 Selvorganiseret idræt – hvor, hvor meget og hvorfor?	49
2.7 Det handler i høj grad om sociologi – barrierer for foreningsidræt	54
2.8 Idræt som en blandt mange fritidsarenaer	58
3. Fra delhed til helhed – en række bud på mulige tiltag i forhold til at øge antallet af idrætsaktive unge i Køge Kommune!	63
3.1 Det er et problem, at de "store" er for små!	65
3.2 Dem, der begynder sent, dropper først ud...	67
3.3 Regionale "kraftcentre"	68
3.4 Slaget skal slås i 2.-3.klasse!	68
3.5 Projekt "den gode ungdomsbreddeklub!"	68
Litteraturliste	70

Det handler om langt mere end blot en bold og et bat!

Opgaven var egentlig meget enkel, nemlig at "... iværksætte en undersøgelse af unges motions- og idrætsvaner i Køge Kommune med særligt fokus på at identificere årsagerne til, at nogen er idrætsinaktive...", samt "... komme med bud på, hvordan idrætsdeltagelsen blandt unge i Køge Kommune kan øges ...".

På trods af de metodiske problemer, der altid vil være i forbindelse med at afdække en konkret adfærd – f.eks. det forhold, at informanterne, som indlejret i en kultur med et positivt fokus på vigtigheden af krop og bevægelse, måske kommer til at tegne et lidt for positivt billede af deres egen konkrete idrætsaktivitet, er det forholdsvis enkelt at tegne et nogenlunde præcist billede af unges motions- og idrætsvaner, herunder hvor mange der reelt er idrætsaktive, hvor meget tid de anvender på idræt osv.

Udfordringen opstår i det øjeblik, man begynder at spørge ind til bevæggrundene for henholdsvis idrætsaktivitet og -inaktivitet. Unges idrætsdeltagelse handler nemlig ikke kun om at have det sjovt, lege med en bold, gode faciliteter og fleksibilitet! Det handler også om en række individuelle og kontekstuelle forhold som familiens idræts historie, forældrenes uddannelsesniveau, geografi, økonomi, hvornår man er kommet i gang med at dyrke idræt, hvorvidt man er sammen med "idrætsaktive venner", overgangen fra folkeskole til ungdomsuddannelserne med flere lektier, fester, erhvervsarbejde, nye venner m.v.

Hertil kommer, at idrætsaktivitet i vid udstrækning er indlejret i et mere generelt ungdomsprojekt. Det er et projekt, der i modsætning til de gode gamle dage, hvor man som ung skulle "finde sig selv", i dag i højere grad handler om, at man skal skabe sig selv! Den enkelte unge er selv ansvarlig for at skrive en meningsfyldt og spændende selvbiografi, og idræt vælges i udgangspunkt primært til i det omfang, at aktiviteten aktivt medvirker til at stimulere "skriveprocessen" og vælges fra, når det ikke længere giver mening i forhold til MIT overordnede livsprojekt!

Det forhold at såvel idrætsaktivitet som -inaktivitet også skal forstås i lyset af et mere generelt ungdomsprojekt indeholder dermed også en indirekte udfordring til, at man som foreningsleder, beslutningstager, forvaltning m.v. i højere grad kommer i øjenhøjde med de 13-19-årige i forsøget på at forstå, hvad der er på spil, når man vælger foreningsbaserede og selvorganiserede idrætsarenaer til og fra. Udtrykt lidt populært kan man sige, at vi måske nogle gange bliver lidt for "religiøse", når det gælder unges idrætsvaner – vi tror nemlig rigtig meget! Hensigten med denne

rapport er imidlertid at anfægte "troen", således at fremtidige overordnede idrætspolitiske udmeldinger og konkrete indsatser ikke tager afsæt i, hvad vi tror og håber, men i vid udstrækning tager afsæt i den konkrete virkelighed, som de 13-19-årige borgere i Køge Kommune er en del af!

Rapporten falder i tre dele:

- "Hvad, hvem og hvor meget?" - Et introducerende afsnit, hvor vi kort redegør for den valgte metodiske tilgang, hvem der har været med i undersøgelsen, metodiske udfordringer m.v.
- "Der er ingen der har lyst til at være en kegle" – hovedafsnittet, hvor der introduceres til undersøgelsens resultater.
- "Fra delhed til helhed" – en opsamling og en række bud på de konkrete udfordringer, man som kommune og forening står over i forsøget på at udfordre "PlayStation-generationen" til fortsat idrætsaktivitet.

Vi har tilstræbt at skrive rapporten i et sprog, der gør den rimelig bredt tilgængelig – samt udarbejde en rapport med et omfang, der gør, at der også er en realistisk chance for, at den vil blive læst af både politikere og ansatte i forvaltningen, der er med til at udforme de overordnede rammer for de fremtidige idrætspolitiske satsninger, samt de ledere, der skal fylde rammerne ud med aktiviteter, engagerede trænere m.v. Det er op til læseren at afgøre, om den del af projektet er lykkedes!

Tak til ...

Rapporter skriver ikke sig selv – de er et produkt af, at mange mennesker vælger at sige ja til at medvirke. Derfor giver det også god mening at sige tak til de mennesker, der har hjulpet os i forbindelse med at gøre denne rapport til virkelighed:

- Tak til de skoleledere og lærere, som midt i en travl hverdag prioriterede at opfordre deres elever til at udfylde spørgeskemaet, finde elever til interviews m.fl.
- Tak til de unge, som valgte at bruge tid på at udfylde skemaet!
- Tak til kommunens idrætskonsulenter for opgaven og samarbejdet omkring projektet

God læselyst!

Mette Henningsen & Søren Østergaard

1. Hvad, hvem og hvor meget? – en kort intro til en rapport

Hensigten med dette afsnit er kort at redegøre for, hvad vi egentlig var sat til at undersøge, hvad vi i forvejen ved omkring unges idrætsdeltagelse, hvilken metodisk tilgang, der er anvendt samt kort introducere de variable, som kendetegner de 891 informanter, der har valgt at deltage i undersøgelsen: Alder, geografi, etnicitet osv. Variable, som løbende vil indgå i vores løbende analyse og diskussion af undersøgelsens resultater.

1.1 Opgaven var jo i udgangspunkt enkel, men ...

Som anført i indledningen er det ikke specielt kompliceret at tegne et rimeligt præcist billede af unges idræts- og motionsvaner. Vanskelighederne opstår først rigtig, når man begynder at spørge ind til, hvilke faktorer der betinger disse "vaner"! Inden for idrætsforskning arbejder man løbende med at afdække motiverne for menneskers konkrete idrætsadfærd, og hvis man kort skal forsøge at sammenfatte den nyere idrætsforsknings bud på, hvilke forhold der har betydning for unges idrætsdeltagelse, er der en generel enighed om, at idrætsdeltagelse er knyttet sammen med følgende forhold:

- *Demografiske og individuelle forhold* såsom alder, køn, helbred, uddannelse, økonomi, bopæl og andre baggrundsvariable, der dels har betydning for, hvilke muligheder man i praksis har for at være engageret i fritidsaktiviteter, dels er med til at præge den enkeltes holdninger i forhold til deltagelse i idrætsaktiviteter.
- *Lokale kontekstuelle forhold* som påvirkning fra familie (f.eks. familiens erfaringer med organiseret idræt), venner, det konkrete udbud af henholdsvis aktiviteter og faciliteter i lokalområdet, organiseringsform m.v.
- *Overordnede samfundsmæssige forhold* og kulturelle strømninger, herunder den aktuelle samfundsmæssige debat med fokus på sundhed, forebyggelse samt det forhold, at kroppen i sig selv er en identitetsmarkør. Sidstnævnte skal forstås på den måde, at man gennem det at være "fit" sender et signal, om at der – i en verden, hvor mange ting er i opbrud og til forhandling – i hvert fald er noget, man har kontrol over – nemlig sin krop (Giddens 1994, Damkjær 1994, Nielsen 2004, Pilgaard 2009).

Disse faktorer påvirker naturligvis gensidigt hinanden, hvilket jo ikke gør opgaven med at afdække den enkeltes motiver for henholdsvis idrætsaktivitet eller inaktivitet enklere!

Som en naturlig konsekvens af bl.a. de forholdsvis begrænsede ressourcer, der har været til rådighed i forbindelsen med undersøgelsen, har det været nødvendigt med en række prioriteringer og afgrænsninger. Vi vil i det følgende kort redegøre for disse således, at læseren har en fornemmelse af, hvad der konkret er blevet undersøgt, og hvilke forhold der kun sporadisk er blevet forsøgt afdækket.

Idræts- og motionsvaner forstået som et individuelt projekt i en konkret lokal kontekst

Vi har i undersøgelsen valgt at spørge ind til den enkeltes idræts- og motionsvaner, herunder hvilke motiver den enkelte angiver som værende vigtige i forhold til at vælge henholdsvis et aktivt idrætsliv til og fra. Mere konkret har vi spurgt ind til, hvilke idrætsgrene de dyrker, hvor meget tid de anvender på idræt, betydningen af trænere/ledere, samt hvilke forhold informanterne betoner som henholdsvis vigtige og knapt så vigtige i forhold til det at vælge idrætsaktiviteter til og fra. Imidlertid er det vigtigt at være opmærksom på, at idræts- og motionsvaner i vid udstrækning hænger sammen med den "idræts historie", der kendetegner den familiemæssige sammenhæng, hvor informanterne er vokset op. Det er dog ikke helt enkelt at afdække i et spørgeskema. Vi har dog i vores interviews valgt at spørge ind til dette men har også oplevet, at det ofte har været særdeles vanskeligt for informanterne at redegøre for familiens idræts historie på den lidt længere bane.

Vi har i spørgeskemaet valgt at spørge ind til en række lokale kontekstuelle forholds betydning for idrætsaktivitet: Udbuddet af idrætsaktiviteter, faciliteternes stand, betydning af venner, samspillet med uddannelse og erhvervsarbejde m.v. Det kan være med til at tegne et billede af, hvilke enkeltfaktorer der muligvis har betydning for eventuel idrætsaktivitet. Man skal dog her være opmærksom på, at idrætsaktivitet er et samspil mellem en lang række faktorer – og dette samspil kan være vanskeligt at afdække! Dette betyder i praksis, at når informanterne betoner vigtigheden af "gode faciliteter", så kan der være forhold på spil i deres liv, der gør, at selvom der opføres nye idrætsfaciliteter i informanternes "baghave", behøver det ikke nødvendigvis at medføre, at man påbegynder en idrætsaktivitet – for det kan jo være, at man ikke kan med instruktøren, eller at ens venner er i gang med et helt andet projekt! I vores interviews har vi løbende søgt at afdække disse sammenhænge, men må også erkende, at det i løbet af ét interview ikke altid er helt enkelt at afdække, hvad der reelt er på spil – bl.a. fordi informanterne ikke altid selv er klar over det!

I undersøgelsen har vi valgt at undlade meget specifikt at spørge ind til, hvordan generelle samfundsmæssige forhold og specifikke kulturelle strømninger har betydning i forhold til idrætsdeltagelse, herunder f.eks. det markante fokus på kropsdyrkelse og sundhed, der præger

mediebilledet og den generelle samfundsdebat. Den samfundsmæssige ramme ligger dog som en bagvedliggende analytisk præmis i den løbende diskussion af undersøgelsens resultater.

Der er således tale om en undersøgelse af 13-19-åriges idræts- og motionsvaner i Køge Kommune med et specifikt fokus på idrætsadfærden, samt hvilke individuelle og kontekstuelle faktorer, informanterne angiver, har betydning for idrætsdeltagelsen. Resultaterne af denne undersøgelse vil løbende blive holdt op mod eksisterende forskning inden for området samt blive forsøgt diskuteret i lyset af den generelle samfundsmæssige udvikling.

1.2 Engagement og frafald - hvad ved vi allerede?

Der er de senere år foretaget en række nyere undersøgelser, der bl.a. sætter fokus på, hvorfor børn og unge henholdsvis påbegynder og fravælger fritidsaktiviteter. Med afsæt i undersøgelserne *"Ja, jeg spørger bare – hvad gør du? En undersøgelse af hvorfor unge holder op med at dyrke idræt, og hvad der kan få dem til at fortsætte"* (Hansen 1998); *"Børn, idræt og hverdagsliv – i tal og tale"* (Ibsen & Ottesen 2000), *"Nye unge – nye foreningsformer"* (Nielsen m.fl. 2004), *"Generation Happy? – et studie i danske teenagers hverdagsliv, værdier og livstolkning"* (Skårhøj & Østergaard 2005) *"Are They Really That Different?"* (Ehlers m.fl. 2007), *"Sport og motion i danskernes hverdag"* (Pilgaard 2009) samt *"Jeg har brug for et break – perspektiver på sammenhængen mellem gymnasie- og fritidsliv"* (Grube & Østergaard 2010). Vi vil i det følgende afsnit give nogle bud på, hvad vi reelt ved om, hvorfor de unge vælger idræt til og fra.

Når børn og unge vælger til ...

Ca. 78 procent af de 13-15-årige og 63 pct. af de 16-19-årige er regelmæssigt idrætsaktive, men generelt er der sket et fald i andelen af idrætsaktive unge. Således angiver 88 pct. af de 13-15-årige i 1998, at de er regelmæssigt idrætsaktive, mens tallet i 2007 er faldet til 78 pct. Foreningsidrætten spiller stadigvæk en vigtig rolle, når det gælder danske unges idrætsaktivitet. Således vil 84 pct. af de 13-15-årige angive, at de inden for det seneste år har været engageret i foreningsidræt, mens tallet for de 16-19-årige er 65 pct. Det gælder dog også i den aldersgruppe, at den selvorganiserede idræt i stadigt stigende grad udgør en ramme for danske unges idrætsaktivitet. Således angiver 60 pct. af de 16-19-årige, at de er engagerede i en eller flere former for selvorganiseret idræt (Pilgaard 2009).

Når man spørger ind til hvilke faktorer, der har betydning for, at børn og unge påbegynder fritidsaktiviteter, peger stort set alle undersøgelser på, at der lægges vægt på, at det skal være

"sjovt/spændende", at man "lærer noget nyt", er "sammen med venner", og at "trænerne/lederne er gode" (Ewing & Seefeldt 1990, Ibsen og Ottesen 2000, JBU 2000, Skårhøj & Østergaard 2005). Endvidere tillægges det, "at vi spiller kamp" og "seriøsitet" stor betydning, mens selve det at "vinde" betyder mindre. Blandt elever i 5. klasse er det kun ca. én ud af tre, der betoner dette som meget vigtigt, og i et omfattende amerikansk studie af unges begrundelser i forhold til at dyrke idræt kom "det at vinde" ind på en 7. plads! (Ewing & Seefeldt 1990).

Gode trænere og ledere er vigtige, og for det store flertal ser det ud til at indebære, at træneren også bestemmer (Ibsen & Ottesen 2000), mens trænerens alder ikke har den store betydning. En vigtig kvalitet, som efterspørges ved trænere og ledere, er, at man kan "tale med dem" - en kvalitet, som fire ud af ti prioriterer som vigtig (Skårhøj & Østergaard 2005).

Hvis man ser på køn, peger undersøgelserne på, at "fællesskabet" vægtes lige højt hos piger og drenge, men at drenge i højere grad betoner konkurrencemomenter, at der er en vis niveaudeling, at idræt tages seriøst, og at der i forbindelse med en idrætsfacilitet er mulighed for at "hænge ud" efterfølgende. Pigerne ser i højere grad ud til at betone vigtigheden af, at piger og drenge dyrker idræt samtidig – men ikke nødvendigvis sammen - og de er mindre tilbøjelige til at acceptere en træner, der bestemmer (Ibsen & Ottesen 2000).

Endelig er det også vigtigt at pege på socialiseringens betydning. En række undersøgelser peger på en sammenhæng mellem valg af fritidsaktiviteter og familiebaggrund (Hestbæk 1999, Ehlers m.fl. 2007). Specielt i forhold til idrætsdeltagelse ser det ud til have stor betydning, i hvilket omfang forældrene – specielt moderen – dyrker eller har dyrket idræt (Ibsen & Ottesen 2000). Børn af idrætsaktive forældre dyrker i højere grad idræt end børn af idrætspassive forældre.

Bare vandet er varmt – om betydningen af faciliteter

Der er i disse år en del debat omkring nedslidte idrætsfaciliteter. I den forbindelse forekommer det relevant at redegøre for unges syn på sammenhængen mellem idrætsfacilitet og idrætsliv. Det interessante er nemlig, at unge kun i begrænset omfang lægger vægt på, at faciliteterne er moderne. De prioriterer i langt højere grad, at de er funktionelle. At der er varmt vand er vigtigere, end at de står på marmorfliser.

I forhold til faciliteter lægges der vægt på, at der i forlængelse af idrætsaktiviteterne er mulighed for at hygge sig med vennerne. Over halvdelen efterspørger klublokaler. Omvendt er det ikke så vigtigt, at faciliteterne ligger tæt på, hvor de bor, og vigtigheden af fleksible åbningstider betones

også noget mindre end blandt voksne idrætsudøvere (Ibsen og Ottosen 1999, Skårhøj & Østergaard 2005). I ungdomsårene dyrker man i vid udstrækning idræt sammen med vennerne, og derfor giver det ikke den store mening med fleksible åbningstider, men det er vigtigt, at der er rammer, der gør, at man også kan være sammen med vennerne efter træningen.

Fastholdelse og frafald

Hvis man sammenholder eksisterende viden i de tidligere omtalte undersøgelser, kan der peges på en lang række interne og eksterne enkelte faktorer, der er af betydning for, at unge fravælger fritidsaktiviteter (Listen er ikke prioriteret):

- Ønsket om at bruge mere tid på venner/kæreste/job.
- Dårligt kammeratskab på holdet.
- Specialisering – valgte at satse på en anden sportsgren – der er en klar sammenhæng mellem alder og f.eks. træningsfrekvens. Aktive bliver mere aktive med alderen.
- Skader.
- Træneren og specielt dennes pædagogiske evner.
- Træt af holdet/klubben.
- Mere fokus på skole/lektier.
- Flytning/efterskole.
- For meget konkurrence, herunder specielt fordelingen af ressourcer til henholdsvis hold 1 og 4.
- Ensformighed – herunder specialisering.
- Aktiviteten er for skemalagt – mere uforpligtigende og fleksible tilbud som f.eks. fitness trækker mere, fordi det er lettere at indpasse i en hektisk hverdag.
- Sammenhængen mellem, hvornår man begynder på idræt og frafald. Jo senere man begynder, jo større er chancen for frafald.

Mere praktiske forhold som faciliteter "at det er tæt på, hvor jeg bor", og økonomi ser ud til at spille en mindre rolle, når det gælder frafald. Undersøgelserne peger endvidere på det forhold, at en forholdsvis stor gruppe af de "frafaldne" er positive i forhold til at vende tilbage til den eller de fritidsaktiviteter, de har forladt. Personlige forhold, stort arbejdspress i skolen m.v. har blot betydet, at de holder en mindre pause.

Aktiviteter tiltrækker, relationer fastholder

I undersøgelsen "*Farvel til fodbold*" (Østergaard 2007), som er foretaget blandt ca. 1000 fodboldspillere i alderen 13-18 år i Københavnsområdet, bliver der specifikt spurgt ind til, hvilke faktorer der er af betydning for, at man fortsætter med en given fritidsaktivitet. Nærmest enslydende er svaret "relationer". Man tiltrækkes som oftest af aktiviteter, som fremstår som spændende, dynamiske ledere m.v., men på sigt er det primært relationerne, der fastholder – specielt i de perioder, hvor gentagelsens ulidelighed gør, at man stiller sig selv det spørgsmål, om det ikke er snart er tid til at gå i gang med en ny aktivitet.

Når fællesskaberne smuldrer – f.eks. når et hold sammenlægges med andre hold eller trænere "sorterer" spillerne – er der en stor risiko for, at spillene stopper – ikke fordi de mister lysten til at spille fodbold som sådan, men fordi den fælles historie forsvinder! Den nævnte undersøgelse peger også forholdsvist entydigt på vigtigheden af trænere, der kan tale om andet den konkrete idrætsaktivitet – der er en forventning og et ønske om, at træneren ser den enkelte idrætsudøver som mere end blot en idrætsudøver. Hvis idrætsprojektet skal hænge sammen med alle de andre ungdomsarenaer, er det vigtigt, at man oplever, at træneren også i en vis udstrækning spørger ind til disse – herunder specielt i de perioder, hvor man kan være presset af afleveringer, store opgaver mv. – og dermed måske også har brug for - i en periode – at træne lidt mindre!

Mantraet om fleksibilitet gør sig ikke gældende for alle!

Blandt idrætsledere har der igennem en årrække udviklet sig en tænkning i retning af, at fastholdelse af unge kræver meget fleksible former. Noget tyder på, at dette kun gør sig gældende for et mindretal af brugere. I undersøgelsen "*Jeg har brug for et break*" (Grube og Østergaard 2010), der baserer sig på en undersøgelse blandt 1100 elever i det almene gymnasium, giver flertallet af idrætsaktive klart udtryk for, at netop de faste træningstider er en helt grundlæggende forudsætning for, at de vælger at fastholde deres engagement i foreningsidrætten. Hvis aktiviteten ikke er lagt ind i kalenderen på forhånd, vil den ofte – i en hektisk hverdag med afleveringer, erhvervsarbejde, fester m.v. – blive meget lavt prioriteret.

Denne eksisterende viden omkring unges idræts- og motionsvaner vil – i forsøget på at perspektivere undersøgelsens resultater - løbende blive søgt inddraget i rapporten.

1.3 Hvad gjorde vi i praksis? - Lidt om den metodiske tilgang

I samarbejde med kommunens idrætskonsulenter valgte vi at lægge os fast på at foretage en online-spørgeskemaundersøgelse blandt elever og studerende på kommunens uddannelsesinstitutioner. I praksis var det 7.- 9.klasse på folke- og privatskoler, Køge Gymnasium, Køge Handelsskole, EUC og produktionsskolen. Derudover foretog vi en række uddybende fokusgruppinterviews. Udtrykt lidt anderledes var der fra projektets begyndelse et ønske om at kombinere såvel kvantitativ og kvalitativ metode, således at vi dels kunne tegne et mere generelt billede, dels kvalificere spørgeskemaundersøgelsens resultater ved at få sat nogle "ord" på de mulige årsager til henholdsvis idrætsaktivitet og – inaktivitet.

Konkret blev onlineundersøgelsen foretaget i perioden 8. februar - 5. marts 2010. Forud for undersøgelsesperioden blev der udsendt et brev til kommunens uddannelsesinstitutioner, hvor vi bad dem om at opfordre deres elever til at deltage i undersøgelsen, herunder afsætte tid til at eleverne kunne udfylde skemaet i skoletiden. Stort set alle skoler valgte at deltage i undersøgelsen, men som det senere vil fremgå, er det ikke alle skoler, der har været lige succesfulde i forhold til at få eleverne til tasterne! Når vi valgte at lade skolerne udgøre broen til informanterne, hang det i vid udstrækning sammen med, at dette er det enkleste setup. Denne tilgang betyder dog også, at en del af de 13-19-årige i Køge Kommune aldrig har fået tilbuddet om at medvirke i undersøgelsen – enten fordi de er elever på uddannelsesinstitutioner uden for Køge Kommune, eller fordi de aktuelt ikke er under uddannelse. Det er således vigtigt at være bevidst om, at der er tale om en undersøgelse blandt en specifik gruppe af lokale unge – nemlig dem, der er under uddannelse på en lokal uddannelsesinstitution!

Det er også vigtigt at være opmærksom på, at der er tale om en såkaldt "selvrapporteringsundersøgelse", hvor informanterne f.eks. selv angiver, hvilke aktiviteter de er en del af, uden at vi har mulighed for at tjekke deres konkrete adfærd. I forhold til en undersøgelse med fokus på idræt og motion – som "alle" ved er godt og vigtigt – kan dette måske betyde, at man måske lige et par steder fremstiller sig mere positivt, end der er basis for i den enkeltes konkrete praksis.

Online-undersøgelsen blev i april måned fulgt af en række interviews på følgende uddannelsesinstitutioner: Højelse Skole, Asgård Skole, Hastrup-skolen, EUC og Køge Gymnasium. I alt 29 elever blev interviewet i grupper af to eller tre. I forbindelse med udvælgelsen af uddannelsesinstitutionerne lagde vi vægt på, at de repræsenterer en række forskellige "lokalområder" i Køge Kommune, forskellige uddannelsesretninger, samt der blandt informanterne

var en gruppe, som pt. ikke er idrætsaktive. Interviewene blev optaget og efterfølgende transskriberet.

Undersøgelsens gyldighed

Som tidligere anført bygger rapporten på en internetbaseret spørgeskemaundersøgelse, hvor de lokale unge, som er uddannelsesaktive på de lokale uddannelsesinstitutioner, fik mulighed for at deltage. I alt valgte 891 af de i alt 5546 unge i alderen 13-19 år i Køge Kommune at deltage i spørgeskemaundersøgelsen, hvilket svarer til 16,1 pct. af de 13-19-årige. Vurderet i forhold til hvem der reelt havde mulighed for at besvare spørgeskemaet – m.a.o. den del af de 13-19-årige, der er under uddannelse – er svarprocenten dog noget højere. Ud af de 5546 13-19-årige er ca. 5000 i gang med et uddannelsesforløb. En del af disse er i gang med uddannelser uden for Køge Kommune, og specielt for EUC Køge gør det forhold sig gældende, at en del af de studerende er i praktik – og dermed i praksis næppe har haft mulighed for at besvare spørgeskemaet.

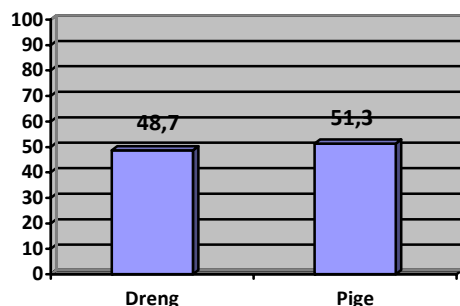
Som det senere vil fremgå, er der en overrepræsentation af henholdsvis informanter fra 8. klasse og ungdomsuddannelserne – noget, der løbende er blevet forsøgt korrigeret for gennem klassespecifikke særkørsler. Samtidig er der en noget ujævn fordeling af respondenter, der ikke er hjemmehørende i "4600 Køge". Fordelingen af respondenterne på lokalområder gør det ikke muligt at foretage kørsler på de enkelte lokalområder, da talmaterialet for nogle områder er for spinkelt, mens det omvendt er muligt at drage sammenligninger mellem "4600 Køge" og de øvrige lokalområder som en samlet gruppering. Disse få forbehold ændrer dog ikke ved, at der reelt er tale om godt datamateriale med en tilfredsstillende svarprocent, der gør det muligt at belyse unges idræts- og motionsvaner i Køge Kommune.

1.4 Hvem er med i undersøgelsen?

I dette afsnit vil vi helt kort - ved at opridse en række variable som kønsfordeling, etnicitet, uddannelsesretning m.v. - beskrive de unge, der har deltaget i undersøgelsen. Disse såkaldte baggrundsvARIABLE vil danne baggrund for den senere beskrivelse og analyse af unges idrætsvaner i Køge Kommune.

Kønsfordeling

Kønsfordelingen blandt respondenterne fremgår af figur 1:

Figur 1. Respondenter fordelt på køn. Procent.

I Køge Kommune er der en svag overvægt af drenge i aldersgruppen 13-19 år – 55,2 pct. er drenge og 47,6 pct. er piger. Der er således blandt respondenterne en overrepræsentation af piger – noget, der løbende vil blive forsøgt taget højde for gennem kørsler på køn.

Geografi

Respondenterne blev bedt om at angive det geografiske tilhørsforhold – tabel 1 viser fordelingen af respondenter på "postnumre" i Køge Kommune:

Postdistrikt	Procentdel af respondenter inddelt efter postnummer i Køge Kommune
4140 Borup	1,8
4600 Køge	62,7
4623 Lille Skensved	10,5
4632 Bjæverskov	12,6
4681 Herfølge	9,6
4682 Tureby	2,8
I alt	100,0

Tabel 1. Fordelingen af respondenter på postnumre i Køge Kommune.

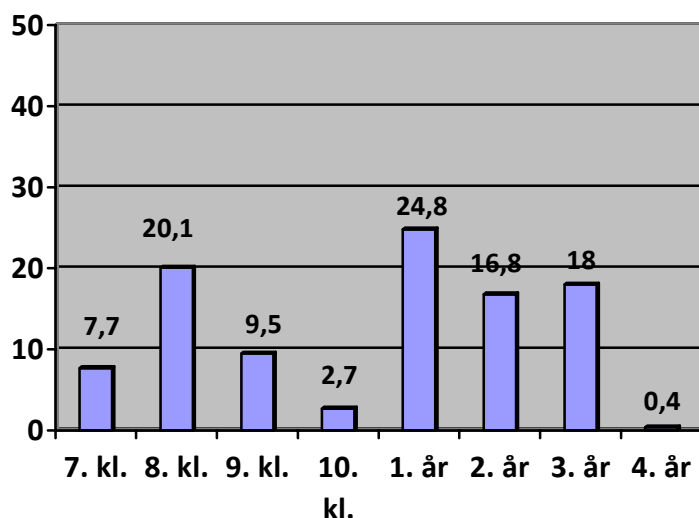
I forhold til den faktiske fordeling af 13-19-årige på de seks postdistrikter er der en mindre overvægt af respondenter hjemmehørende i "4600 Køge". I undersøgelsen angiver 62,7 pct., at de er hjemmehørende i dette postnummer, mens andelen af 13-19-årige i "4600" reelt er 57,5 pct.

Herudover er der en rimelig repræsentation af de øvrige postnumre – med undtagelse af 4140 Borup. Kun 1,8 pct. af respondenterne angiver at komme fra dette postdistrikt – de 13-19-årige i Borup udgør reelt 10,36 pct. af de 13-19-årige i Køge Kommune. I forsøget på at tegne et billede af idrætsvaner i "randområderne" - her forstået som de unge, der ikke er hjemmehørende i "4600 Køge" – vil der løbende i undersøgelsen blive inddraget kørsler, der omfatter de unge, der har angivet et andet postnummer end "4600 Køge".

Uddannelsesretning og klassetrin

Som en naturlig konsekvens af at vi har valgt at lade undervisningsinstitutioner være vores kontakt til respondenterne, er alle deltagerne i undersøgelsen "uddannelsesaktive": 39 pct. går i 7.- 10. klasse i folkeskolen og 61 pct. er i gang med en ungdomsuddannelse i enten gymnasiet, på Handelsskolen eller EUC. Der er således en klar overvægt af respondenter, der er i gang med en ungdomsuddannelse – et forhold, vi løbende vil tage højde for i analysen ved at foretage kørsler på tværs af klassetrin.

Figur 2 tegner et billede af fordelingen af respondenterne på klassetrin – og dermed også en indikation af aldersfordelingen i undersøgelsen:

Figur 2. Respondenter fordelt på klassetrin. Procent.

Som angivet er flertallet af respondenterne i gang med en ungdomsuddannelse og er dermed primært i alderen 15-19 år. Figuren giver en indikation af en rimelig fordeling af respondenter på de

forskellige klassetrin på ungdomsuddannelserne, mens der i forhold til folkeskolen er en overvægt af elever fra 8. klasse.

Familiekonstruktioner

Idrætsaktivitet er resultatet af mange forskellige påvirkninger: Venner, medier og ikke mindst familiens idræts historie og idrætsvaner. Idrætsvaner kan således i et vist omfang forstås som en reproduktion af familiens idrætsvaner. Vi har i undersøgelsen valgt ikke at spørge ind til at forældrenes "idræts historie" og aktuelle idrætsdeltagelse. Vi vurderede, at disse data ville være behæftet med alt for mange mulige fejlkilder, herunder at respondenterne ofte ikke er opdaterede på forældrenes idræts historie. I stedet valgte vi at spørge ind til tre enkeltfaktorer som diverse undersøgelser tillægger betydning i forhold til børn og unges idrætsvaner: Forældrenes uddannelsesmæssige baggrund, hvem de bor sammen med til daglig samt etnicitet.

Hvem bor du sammen med?

Idrætsdeltagelse handler også om logistik og økonomisk formåen – ikke blot i forhold til f.eks. kontingent men også udstyr, rejser m.v. – hvilket kan være én blandt flere forklaringer på, at børn af eneforsørgere generelt er mindre idrætsaktive end børn der vokser op i familier med to voksne (Pilgaard 2009).

Tabel 2 giver en indikation af, hvilke familiesammenhænge respondenterne er en del af til daglig:

Bor sammen med begge forældre	64,1
Bor sammen med mor/far og dennes samlever	9,2
Bor alene sammen med enten mor eller far	9,7
Bor på skift hos enten mor eller far	8,1
Bor alene	6,0

Andet	2,9
I alt	100,0

Tabel 2 Respondenternes fordeling på forskellige familiemodeller. Procent.

To ud af tre (64,1 pct.) bor sammen med begge deres biologiske forældre, 9,2 pct. lever til daglig som en del af en såkaldt sammenbragt familie: Mor/far og dennes nye partner/børn. 9,7 pct. bor alene sammen med en af deres forældre, 8,1 pct. angiver at bo på skift hos enten mor eller far, mens 6,0 pct. bor alene.

Tre ud af fire bor således sammen med to voksne, mens de øvrige respondenter fordeler sig på andre "familiemodeller" eller bor alene.

Da det ikke har været muligt at indhente specifikke tal omkring den faktiske fordeling på "familiekonstruktioner" i Køge Kommune, er det ikke muligt at give et bud på, i hvilket omfang ovenstående fordeling på familiekonstruktioner reelt afspejler virkeligheden i Køge Kommune.

Forældrenes uddannelsesmæssige baggrund

Undersøgelser viser en sammenhæng mellem såvel uddannelsesretning som -niveau og forældrenes idrætsvaner. Ufaglærte voksne er mindre idrætsaktive end faglærte, dem der har en enten mellemlang eller lang videregående uddannelse er mere idrætsaktive end dem med en kort videregående eller erhvervsfaglig uddannelse og kvinder er mere idrætsaktive end mænd. Da der – som tidligere nævnt – er en sammenhæng mellem forældres og børns idrætsaktivitet, betyder dette, at børn og unge, der vokser op i familier hvor forældrene har mellemlange og videregående uddannelser, i højere grad er idrætsaktive end dem, der vokser op i familiesammenhænge, hvor forældrenes "højeste uddannelsesniveau" udgøres af enten grundskolen eller en ungdomsuddannelse (Pilgaard 2009).

Tabel 3 tegner et billede af uddannelsesniveautet blandt respondenternes forældre:

Uddannelsesmæssig baggrund	Mor	Far
Folkeskolen	5,6	11,6
Gymnasie/HF	13,6	8,7
Kort videregående udd.	10,5	2,3
Erhvervsfaglig udd.	15,7	25,1
Mellemlang udd.	22,9	8,9
Lang videregående udd.	10,0	17,0
Andet	6,6	8,7
Ved ikke	15,0	17,5

Tabel 3. Forældrenes uddannelsesmæssige baggrund. Procent.

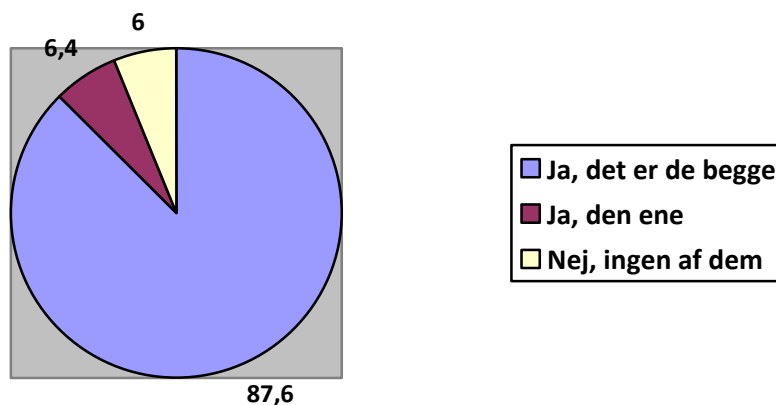
Udover at der er en forholdsvis stor gruppe, der reelt ikke er vidende om deres forældres uddannelsesniveau, viser tabel 3, at de fleste mødre har en mellemlang uddannelse bag sig (22,9 pct.), dernæst erhvervsfaglig uddannelse, og at de fleste fædre har en erhvervsfaglig (25,1 pct.), dernæst lang videregående uddannelse (17,0 pct.) bag sig.

Etnicitet

Unge, der vokser op med forældre med såkaldt "anden etnisk baggrund", er som oftest mindre idrætsaktive end etnisk danske unge, og der kan peges på en lang række faktorer, som har betydning for dette forhold, f.eks. at forældrene ikke er fortrolige med den danske foreningstradition, forskellige kulturelle og religiøse barrierer m.v. (Boeskov & Ilkjær 2005, Dahl & Jakobsen 2005).

Det er relevant at være opmærksom på, at etnicitet er en ret "blød" baggrundsvariabel. Den enkelte respondent behøver ikke føle sig specielt "etnisk" og f.eks. det forhold, at forældrene er født uden for Danmark, behøver ikke nødvendigvis at betyde, at man repræsenterer en speciel "etnisk" tilgang til idræt. Etnicitet er derfor en faktor, der vil blive anvendt med en vis forsigtighed i undersøgelsens analyser og konklusion.

Vi har i undersøgelsen valgt at spørge ind til, hvorvidt forældrene er født i eller udenfor Danmark - se figur: 3:

Figur 3. Er dine forældre født i Danmark? Procent.

87,6 pct. af respondenterne angiver at have en etnisk dansk baggrund, mens 12,4 angiver at have anden etnisk baggrund, hvilket reelt er på niveau med de faktiske antal i Køge Kommune, hvor 12,0 pct. har anden etnisk baggrund.

Opsamling

I dette afsnit har vi kort forsøgt at redegøre for undersøgelsens overordnede sigte: At beskrive de 13-19-åriges motionsvaner samt introducere til de prioriteringer og afgrænsninger, som det har været nødvendigt at foretage i forbindelse med udarbejdelsen af undersøgelsen. Der er et specifikt fokus på såvel de individuelle som lokale kontekstuelle faktorer, der har betydning for den konkrete idrætsadfærd, mens vi har valgt kun sporadisk at spørge ind til betydningen af kontekstuelle forhold på makroniveau. De generelle samfundsmæssige strømninger i forhold til det at være ung og at være henholdsvis idrætsaktiv og inaktiv samt den eksisterende viden omkring unges idrætsvaner vil dog indgå som en bagvedliggende analytisk præmis i vores løbende diskussion af undersøgelsens resultater.

Undersøgelsens metodiske tilgang og informanter er blevet introduceret, herunder hvilke baggrundsvariable, der løbende vil blive forsøgt inddraget i undersøgelsen. Vi inddrager konkret de forskellige variable i teksten i de tilfælde, hvor der kan konstateres en signifikant statistisk sammenhæng (tosidet qhi-square-test med 0,05 signifikansniveau).

2. Unge i Køge bevæger sig - væk fra foreningsidrætten!

”Get moving” er overskriften på en af de mange nationale kampagner, der de seneste år er blevet lanceret for at få børn og unge til at bevæge sig noget mere. Og noget kunne tyde på, at kampagner som denne møder et behov. Andelen af børn og unge, der er regelmæssigt idrætsaktive, er nemlig støt faldende (Pilgaard 2009). Inden for foreningsidrætten oplever man også en tendens i retning af, at stadig flere vælger den organiserede idræt fra, hvilket har været medvirkende til, at man i idrætsverdenen de seneste år har haft et markant fokus på, hvordan man bliver bedre til at fastholde unge i idrætten - og en lang række tiltag er blevet lanceret.

Reelt kan man se denne undersøgelse i sammenhæng med udviklingen på nationalt niveau. Rundt omkring på kommunens skoler er der en oplevelse af, at man oplever en stadig stigende gruppe af elever, der er decideret ”idrætssvage”, og i foreningslivet oplever man, at det måske ikke er helt så nemt at rekruttere nye medlemmer som tidligere. Spørgsmålet er så blot, hvad der betinger denne udvikling? Er det, fordi unge reelt er blevet mere ”dovne” og hellere vil spille fodbold på en skærm end på en græsplæne? Er det, fordi skolernes idrætstilbud opleves som meget traditionelle og reelt ikke motiverer til idrætsaktivitet uden for skoleregi? Er idrætsforeningerne generelt ikke opdaterede i forhold til, hvad der skal til for at engagere børn og unge anno 2010? Hænger udviklingen sammen med nedslidte faciliteter, eller er idrætstilbuddene specielt i de mindre bysamfund alt for orienterede omkring traditionelle aktiviteter som fodbold, håndbold og gymnastik? Eller er der helt andre faktorer, der har betydning for udviklingen i unges idræts- og motionsvaner?

Det er de tematikker, som vil blive behandlet i dette afsnit, herunder den konkrete motions- og idrætsadfærd, fordelingen mellem idræt i foreningsregi og idræt som en selvorganiseret aktivitet, hvilke faktorer der har indflydelse på idrætsaktivitet og – inaktivitet, samt hvordan idrætsaktivitet i øvrigt spiller sammen med, hvad mange oplever som et forholdsvist presset ungdomsliv.

De enkelte temaer vil løbende blive diskuteret og holdt op mod den eksisterende viden omkring såvel ungdomsliv som unges idrætsadfærd, og afslutningsvis vil der blive tegnet et mere generelt billede af de 13-19-åriges idrætsaktivitet i Køge Kommune anno 2010.

2.1 Unges idrætsvaner

I forsøget på at tegne et overordnet billede af unge idrætsvaner i Køge Kommune, herunder hvorvidt de i det hele taget forstår sig som idrætsaktive, spurgte vi ind til "idrætsaktivitet i fritiden" både inden for og udenfor det etablerede foreningsliv – se tabel 4:

Dyrker du idræt?	Pct.
Ja, jeg dyrker idræt i en klub/forening	29,8
Ja, men ikke i klub/forening	22,9
Ja, jeg dyrker både idræt i en forening og i andre sammenhænge – selvorganiseret idræt, fitness m.v.	22,7
Nej, men jeg har tidligere dyrket idræt	21,7
Nej, jeg dyrker ikke idræt og har aldrig gjort det	2,8
I alt	100,0

Tabel 4. Dyrker du idræt? Procent.

Tre ud af fire (75,4 pct.) i alderen 13-19 år angiver, at de dyrker idræt i deres fritid. For ca. halvdelen gælder, at idræt primært er en aktivitet, der dyrkes i foreningsregi. 52,5 pct. angiver være idrætsaktive i en forening/klub, og for 22,7 pct. af informanterne gælder det, at de kombinerer idræt i foreningsregi og selvorganiseret idræt. En ud af fire – 22,9 pct. - angiver udelukkede at dyrke selvorganiseret idræt – løb, fitness, fodbold med venner i parken m.v.

I forhold til idrætsaktivitet gælder det:

- At der er en forholdsvis ligelig fordeling mellem andelen af henholdsvis drenge og piger, der angiver at være idrætsaktive.
- At andelen af idrætsaktive er den samme, uanset om man bor i "4600 Køge" eller et af de øvrige postnumre.
- At andelen af idrætsaktive er lige så stor blandt unge med anden etnisk baggrund som etnisk danske unge.

Reelt er det kun alder – og de forandringer der knytter sig til at det at blive ældre, herunder uddannelse – der ser ud til at have betydning for

idrætsaktivitet og i hvilket "regi", der dyrkes idræt – se tabel 5:

Klassetrin	Udelukkende Idræt i en forening	Udelukkende selvorganiseret idræt	Såvel forening som selvorganiseret idræt	Den totale andel idrætsaktive
7. klasse	38,7	18,1	21,0	77,8
8. klasse	32,3	22,5	26,5	81,3
9. klasse	30,5	23,4	23,9	74,7
1.år ungdomsudd.	28,2	19,8	26,7	74,7
2. år ungdomsudd.	27,8	23,4	16,8	68,0
3.år ungdomsudd.	26,5	29,9	14,3	70,7

Tabel 5. Foreningsidræt og selvorganiseret idræt fordelt på klassetrin.

Som det fremgår af tabel 5, er der tale om:

- At gruppen af idrætsaktive falder i takt med alderen
- At gruppen af unge, der dyrker foreningsidræt falder i takt med alderen
- At gruppen af unge, der dyrker uorganiseret stiger i takt med alderen

Hvis man sammenligner tallene med undersøgelsen "*Danskernes Motionsvaner*"¹, som blev gennemført i 2007, er der specielt to forhold, der er vigtige at være opmærksomme på:

¹Sammenligningen skal tages med et vist forbehold, da brugen alderskategorier og definitioner af "foreningsaktivitet" er lidt forskellige. I Køge-undersøgelsen anvendes der klassetrin, mens man i "*Danskernes Motionsvaner*" operer med alderskategorierne "13-15 år" og "16-19 år". Foreningsaktivitet i Køge-undersøgelsen forstås som den aktuelle foreningsaktivitet, mens der i "*Danskernes Motionsvaner*" opereres med kategorien "foreningsaktivitet inden for det seneste år. Hertil kommer, at der i Køge-undersøgelsen kun indgår informanter, der er uddannelsesaktive med en overvægt af unge på henholdsvis Handelsskolen og gymnasiet, mens man i "*Danskernes Motionsvaner*" opererer med en bred kategori af informanter, herunder også dem der ikke er uddannelsesaktive. Med udgangspunkt i den tidligere skitserede sammenhæng mellem uddannelsesniveau og idrætsaktivitet, medfører overrepræsentationen af elever fra ungdomsuddannelserne i Køge-undersøgelsen, at der tegnes et lidt for positivt billede af unges idrætsaktivitet. Vores vurdering er, at niveauet for idrætsaktivitet ligger på nogenlunde samme niveau som landsgennemsnittet.

- **Unge i Køge Kommune angiver reelt at være mere idrætsaktive end deres jævnaldrende på landsplan.** For eleverne i 7.- 9.klasse gælder det, at de er nogenlunde på niveau med landsgennemsnittet, hvor 78 pct. angiver at være idrætsaktive, mens det for eleverne på ungdomsuddannelserne gælder, at de forekommer at være noget mere idrætsaktive end deres jævnaldrende. 63 pct. af de 16-19-årige på landsplan angiver at være idrætsaktive, mens det tilsvarende tal for eleverne på ungdomsuddannelserne i Køge er 70 pct.
- **Antallet af unge, der dyrker foreningsidræt er væsentligt lavere end landsgennemsnittet:** På landsplan angiver 84 pct. af de 13-15-årige at have været idrætsaktive i en forening inden for de seneste år. I Køge er 58 pct. af eleverne i 7.-9. klasse pt. idrætsaktive i en forening. Eleverne på 1.-3. år på ungdomsuddannelserne dyrker idræt i en forening, mens det på landsplan er ca. 60 pct. af de 16-19-årige, der angiver at have været idrætsaktive i en forening inden for det seneste år.

I forhold til selvorganiseret idræt er billedet lidt anderledes, da der er flere elever i 7.- 9. klasse i Køge Kommune end på landsplan, der er idrætsaktive i selvorganiseret regi – 47,8 pct. mod 45,0 pct. For eleverne på ungdomsuddannelserne er billedet, at de unge i Køge er stort lige så "selvorganiserede idrætsaktive" som deres jævnaldrende – 60,7 pct. mod ca. 62 pct. på landsplan.

På trods af de forbehold, der er i forhold til at sammenligne tallene fra de to undersøgelser (se note 1) er der indikationer i retning af, at andelen af idrætsaktive unge formentligt er på niveau med landsgennemsnittet, mens den gruppe, der er idrætsaktive i foreningslivet, sandsynligvis ligger væsentligt under landsgennemsnittet – og reelt også lavere end gennemsnittet for hovedstadsområdet (Pilgaard 2009).

De knapt så aktive

En ud af fire (24,5 pct.) forstår aktuelt ikke sig selv som idrætsaktive. 21,7 pct. har dog tidligere været idrætsaktive, og 2,8 pct. angiver, at de aldrig har været idrætsaktive. Idrætsinaktivitet behøver naturligvis ikke at være en permanent tilstand. For nogle gælder det, at de blot holder pause og er på udkig efter en ny sammenhæng, hvor de kan dyrke idræt (Østergaard 2007). For andre er pausen blevet til en mere permanent tilstand, hvor de reelt lever et liv uden kontinuerlig idrætsaktivitet. Noget tyder på, at dette ofte sker i forbindelse med overgangen til

ungdomsuddannelserne, hvor den stigende mængde lektier, det erhvervsarbejde, der opleves som en grundlæggende forudsætning for at indgå i det sociale liv på uddannelsesstederne, nye sociale relationer m.v. gør, at man ikke længere oplever at have tid til kontinuerlig idrætsaktivitet.

Fordelt på aldersgrupper angiver 22 pct. af eleverne i 7.- 9. klasse, at de pt. ikke er idrætsaktive – mod 23 pct. af de 13-15-årige på landsplan. For eleverne på ungdomsuddannelserne gør det sig gældende, at 28,4 pct. ikke forstår sig selv som idrætsaktive – mod 37 pct. af de 16-19-årige på landsplan (Pilgaard 2009). Med forbehold for at sammenligne to lidt forskellige undersøgelser, er der dog reelt indikationer i retning af, at andelen af idrætsinaktive unge reelt er lidt lavere i Køge end på landsplan.

Dem, der aldrig har været idrætsaktive

En lille andel (2,8 pct.) angiver, at de ikke er idrætsaktive, og at de aldrig har været det – udover måske i skolens gymnastiktimer. Antallet af inaktive svinger fra årgang til årgang – f.eks. angiver 9,7 pct. af eleverne i 7. klasse, at de aldrig har dyrket idræt, mens det i 8. klasse "kun" er 1,3 pct.!

Hvem er det så, der aldrig har dyrket idræt? Det er så det, man kalder et rigtig godt spørgsmål, for en nærmere statistisk analyse viser, at forældrenes uddannelsesmæssige baggrund, etnicitet, hvor de bor, "familiekonstruktion" ikke spiller nogen signifikant rolle. De idrætsinaktive findes således i mange forskellige grupperinger og er således ikke knyttet til specifikke socioøkonomiske forhold, men inaktiviteten knytter sandsynligvis i højere grad sammen med den "idrætskultur" – eller mangel på samme! – som kendetegner deres familie.

Interviewene kan hjælpe os med at få et vist indblik i, hvad der kendetegner nogle af de inaktive. Vi mødte informanter, der angav, at de aldrig havde været idrætsaktive i traditionel forstand – f.eks. denne dreng, der går på HTX, 1. år:

Hvad laver du i din fritid?

Jeg spiller computer og hjælper til på gården.

Hvordan kan det være, du ikke går til sport og aldrig har gjort det?

Nok mest på grund af gården. Der er så meget at lave, at det er svært at få tid.

(Dreng 1. år HTX)

Informanten bor på landet og hjælper meget til på sine forældres gård i sin fritid. Sammen med lektier og de udfordringer, der kan være omkring transport, oplever han dette som den væsentligste årsag til, at han ikke er idrætsaktiv. I interviewet nævner han, at det reelt ikke kun er idræt, han mangler at have tid til. Han har også svært ved at få tid til at være sammen med sine venner, og disse relationer er derfor som oftest nogle, han vedligeholder via chat og Facebook.

Når vi spørger ind til familiens idræts historie fortæller han, at forældrene heller ikke dyrker idræt. Det er simpelthen ikke en del af hverken det praktiske hverdagsliv eller tradition i en familie, som reelt lever i en hverdag præget af forholdsvist hårdt fysisk arbejde.

På spørgsmålet om hvad der kunne få ham til at dyrke idræt, peger han på, at idrætsaktivitet er noget, der grundlægges, når man er mindre: "... Jeg tror, det er vigtigt at forældrene tager børn med, når de er små, så de kan se, at idræt er sjovt ..." men angiver samtidig, at han egentlig ikke gider dyrke idræt, da det ikke interesserer ham. Han oplever, at han bevæger sig nok i forbindelse med, at han arbejder på forældrenes gård og idrætsaktivitet i en familie, hvor dette ikke indgår som en del af traditionen, giver måske bare ikke mening.

Reelt er der relativt få af de 13-19-årige, der aldrig har været idrætsaktive, og da antallet er forholdsvist begrænset, er det også svært at pege på, hvad der overordnet set kendetegner denne gruppe – andet end at de er vokset op i familier, hvor idrætsaktivitet som udgangspunkt ikke indgår i familiens hverdagsliv.

Opsamling

Tre ud af fire (75,5 pct.) af de 13-19-årige i Køge Kommune angiver at være idrætsaktive i deres fritid, mens en ud af fire (24,5 pct.) angiver, at de ikke er idrætsaktive. Det er vanskeligt at sige noget meget præcist om, hvad der kendetegner gruppen af "inaktive" – udover at der er en sammenhæng mellem alder og idrætsinaktivitet, samt at interviewene indikerer, at idrætsinaktivitet i et vist omfang ser ud til at være "arveligt" – forstået på den måde, at specielt dem, der aldrig har været idrætsaktive, reproducerer deres families idrætsinaktivitet.

Undersøgelsen tegner et billede af, at unge i Køge Kommune – i sammenligning med deres jævnaldrende – er mindre tilbøjelige til at dyrke idræt i en forening, mens de omvendt er mere

engagerede i selvorganiserede idrætsaktiviteter. I det følgende afsnit vil vi indkredse nogle af de faktorer, der har betydning for unges "lave" deltagelse i foreningsbaserede aktiviteter.

2.2 Idrætsgrenen "andet" er den største blandt børn og unge i Køge Kommune!

Når man spørger ind til, hvilke former for idræt danskerne generelt dyrker, peger undersøgelser på følgende:

- At "top 10" blandt de foretrukne foreningsidrætter anno 2010 også er de foreningsidrætter, der var de mest populære for ti år siden – eneste forskel er blot, at disse idrætsgrene er blevet endnu mere populære.
- At hvor yngre børn dyrker traditionelle idrætter som fodbold, håndbold, gymnastik og svømning, så orienterer ældre børn sig i stadigt stigende grad mod mindre specialidrætter som basket, volley og tennis, mens teenagere begynder at orientere sig mod tilbud som fitness, spinding og mere selvorganiserede som f.eks. løb (Pilgaard 2009).

I forsøget på at afdække unges specifikke idrætsvaner i Køge Kommune – forstået som hvilke konkrete idrætter, de udøver - spurgte vi ind til, hvilke idrætsgrene de dyrkede i foreningsregi – se tabel 6:

Idræt	Andelen af samtlige respondenter	Procentdel af de idrætsaktive, der dyrker idræt i en forening
Fodbold	21,7	41,2
Håndbold	8,6	14,5
Svømning	8,4	16,2
Gymnastik	9,3	18,1
Badminton	6,7	12,7
Fitness i Foreningsregi	11,7	19,8
Kampsport	4,7	8,9
Boksning	3,5	6,8
Andet	30,4	62,9

Tabel 6. Idrætsaktivitet i foreningsregi fordelt på idrætsgrene

I lighed med de landsdækkende tal er fodbold (21,7 pct.) den idrætsgren, der hyppigst dyrkes i foreningsregi, efterfulgt af fitness i foreningsregi (11,7 pct.), gymnastik (9,3 pct.) og håndbold (8,6 pct.), svømning (8,4 pct.), badminton (6,7 pct.), kampsport med 4,7 pct. og boksning, som dyrkes af 3,5 pct. af de 13-19-årige.

Hvis man sammenligner tallene med "top 5" på landsplan blandt de idrætsgrene, der dyrkes i foreningsniveau, tegner der sig følgende billede:

Idrætsgren	13-15-årige i Køge	13-15-årige på landsplan	16-19-årige i Køge	16-19-årige på landsplan
Fodbold	21,0	35	22,3	18
Gymnastik	14,0	15	6,3	2
Svømning	11,8	10	5,7	4
Håndbold	10,8	19	7,7	10
Badminton	9,1	17	4,3	9

Tabel 7. Andelen af 13-19-årige i henholdsvis Køge Kommune og på landsplan, der dyrker de fem mest populære foreningsidrætter blandt unge i Danmark.

Tabel 7 giver en ret klar indikation af de meget massive frafald, der sker i forbindelse med overgangen fra folkeskolen til ungdomsuddannelserne. Med undtagelse af fodbold – hvor man – i overensstemmelse med det aktuelle billede på landsplan - oplever en mindre medlemsfremgang på de ældste ungdomsårgange - oplever de fleste idrætter et markant fald i andelen af dem, der dyrker den pågældende idræt i forbindelse med, at udøvere påbegynder en ungdomsuddannelse.

Tabel 7 tegner også et billede af, at der inden for svømning og gymnastik er blevet etableret forholdsvist stærke ungdomsmiljøer, der gør, at andelen af unge, der dyrker disse idrætsgrene ligger lidt over landsgennemsnittet. De øvrige idrætsgrene i "top 5" – specielt i forhold til 7.-9.klasse – ligger markant under det nationale niveau. Netop det forhold at nogle af de store idrætter ikke rekrutterer specielt mange unge, har reelt set stor betydning for unges idrætsaktivitet. Hvor idrætsbilledet i kommuner af Køges størrelse ofte vil være kendetegnet ved, at nogle få idrætter tegner sig for de store flertal af udøvere, er virkeligheden i Køge, at idrætsaktiviteten reelt er spredt udover en lang række mindre idrætter, hvilket naturligt medfører mindre og dermed mere skrøbelige idrætsmiljøer for unge.

Betegnelsen "andet" dækker over 30 hovedkategorier af idrætsgrene: Alt fra amerikansk fodbold, basketball og bordtennis over golf og mountainbike til tennis, volleyball og undervandsrugby. Hertil kommer en lang række specialiseringer inden for hovedkategorierne: Forskellige former for ridning, sejlads og atletik m.v. Unges idrætsvaner søger således i mange forskellige retninger – og der bliver løbende føjet nye idrætter til listen – amerikansk fodbold, MTB m.v.

Hvis man ser på, hvem der dyrker de "andre idrætter", så er det primært elever i 7.-9. klasse, hvor 45,7 pct. angiver at gå til en anden idræt. På 3. årgang på ungdomsuddannelserne er tallet 16,3 pct. Det afspejler, at en del af de unge, der har dyrket flere idrætter vælger at specialisere sig inden for en idræt – ofte den, som man har dyrket længst (Grube & Østergaard 2010).

De idrætsaktive er ofte meget aktive

Helt præcist dyrker de idrætsaktive 1,98 idrætsaktiviteter. Det dækker i praksis over, at en stor gruppe i 7.- 9. klasse reelt dyrker to-tre idrætsgrene, mens de idrætsaktive elever på ungdomsuddannelserne som oftest kun er involveret i én idrætsgren i foreningsregi. Man kan således tale om henholdsvis primære og sekundære idrætsgrene. De sekundære vælges ofte fra, når man bliver presset på tid – f.eks. i overgangen til ungdomsuddannelserne. Nogle vælger endda præventivt aktiviteter fra, forstået på den måde at de på forhånd, fordi de f.eks. har hørt, at der et stort tidspres på gymnasiet, vælger at skære aktiviteter fra, før de påbegynder en ny uddannelse (Grube & Østergaard 2010).

I forsøget på at indkredse de såkaldt "primære idrætsgrene" spurgte vi ind til, hvilken idrætsgren der tidsmæssigt bliver højest prioriteret – se tabel 8:

Idræt	Procentdel af de idrætsaktive
Fodbold	27,1
Håndbold	10,4
Svømning	2,8
Gymnastik	6,6
Badminton	3,5
Fitness i forening	12,2
Kampsport	2,7
Boksning	1,7

Andet	33,0
-------	------

Tabel 8. Den idræt, der anvendes mest tid på i foreningsregi (der måtte kun sættes ét kryds).

Ca. halvdelen af de idrætsaktive i foreningsregi angiver, at henholdsvis fodbold (27,1 pct.), fitness i foreningsregi (12,2 pct.) og håndbold (10,4 pct.) udgør deres primæridræt, her defineret som den idræt, de anvender mest tid på, mens den anden halvdel angiver, at deres primæridræt skal findes blandt ca. 35 forskellige idrætsgrene. Som antydnet i afsnit 2.4, er dette måske en af forklaringerne på, at unge i Køge forekommer at være mindre idrætsaktive i foreningsregi end unge på landsplan. En fordeling af idrætsgrene, hvor der reelt kun er tre idrætsgrene, der har en vis volumen betyder nemlig, at det kan være særdeles vanskeligt at etablere større "ungdomsenheder", og chancen for at den enkelte udøver på et tidspunkt oplever, at hans eller hendes hold eller aktivitet indstilles er forholdsvis stor. Desto ældre man er, når man oplever dette ske, desto større er chancen for, at man ikke kommer i gang med at dyrke idræt i foreningsregi igen.

Der sker store forskydninger i forhold til, hvilke idrætter der bliver prioriteret i forbindelse med at de unge bliver ældre – f.eks. illustreret ved fodbold. I 9. klasse angiver 18, 6 pct., at prioriterer fodbold som den vigtigste idræt, mens tallet stiger til 33,3 pct. i 1.g. De sekundære idrætter er blevet valgt fra, og fodbold er nu eneste idræt, der bliver dyrket. I forhold til "fitness i foreningsregi" går udviklingen fra, at 2,7 pct. prioriterer dette i 7. klasse, mens tallet på 2. uddannelsesår på ungdomsuddannelserne er vokset til 26,2 pct.

Drenge træner mere end piger!

Piger er generelt "flittigere" end drenge, f.eks. i forhold til at få lavet lektier, de har mere fritidsarbejde m.v., men når man ser på træningsfrekvens, er der noget, der tyder på, at drengene er markant flittigere end pigerne! Seks ud af ti drenge angiver, at de træner flere gange om ugen, mens det "kun" er en ud af fire piger, der angiver en tilsvarende træningsmængde. Dette forhold kan være forårsaget af mange ting, herunder at piger prioriterer andre ting højere, at f.eks. pigefodbold stadigvæk er en forholdsvis ny aktivitet i klubberne, og at træningskulturen stadigvæk er i en etableringsfase, at der reelt – i modsætning til drengene – ikke er deciderede "elitemiljøer" blandt de lokale klubber, der har pigefodbold på programmet samt det forhold, at drenge generelt lader deres samvær kredse omkring aktiviteter.

Inden for henholdsvis gymnastik og håndbold er kønsfordelingen i pigernes "favør": Seks ud af ti gymnaster er piger (64,2 pct.), og seks ud af ti håndboldspillere (60,4 pct.) er piger. Igen er dog sådan, at drengene angiver at træne væsentligt mere end pigerne. F.eks. angiver 42,8 pct. af "håndbold drengene", at de træner tre gange om ugen, mens det samme kun gælder for 9,3 pct. af pigerne.

Opsamling

Foreningsidrætten i Køge er kendetegnet ved en høj grad af fragmentering – forstået på den måde, at idrætsaktiviteten for specielt de 13-15-årige er spredt ud over en lang række forskellige idrætter, og af de "store idrætter" er det reelt kun gymnastik og svømning, der er på niveau med landsgennemsnittet, mens andelen, der dyrker henholdsvis fodbold, håndbold og badminton, er væsentligt under landsgennemsnittet. Den tendens, man på landsplan ser i retning af, at specielt de "ældre børn" dyrker en lang række specialidrætter, gør sig udpræget grad gældende blandt de 13-15-årige i Køge Kommune. Denne overrepræsentation af specialidrætter forekommer at være en væsentlig årsag til, at andelen af unge i Køge Kommune, der dyrker idræt i en forening ligger under landsgennemsnittet, da ungdomsmiljøerne inden for specialidrætterne numerisk er forholdsvis små og derfor også skrøbelige. Udtrykt lidt anderledes: Når en eller to stopper med at dyrke en specialidræt er den afledte konsekvens ofte, at der er fem andre, der også stopper, fordi det ikke længere er muligt at stille hold. Nogle af disse udøvere fortsætter med at dyrke deres primære idræt, hvilket ofte er den idræt, de har dyrket i længst tid, men for en relativ stor gruppe ser det ud til, at det forhold at små ungdomsmiljøer inden for specialidrætterne "falder sammen" enten betyder, at man vælger at dyrke selvorganiseret sport eller helt holder op med at dyrke sport.

2.3 Fra aktiv til inaktiv ...

Når andelen, der dyrker "andre idrætter", falder forholdsvis markant i forbindelse med, at udøverne bliver ældre, kunne det – som ovenfor anført - indikere, at ungdomsmiljøerne inden for disse idrætter reelt numerisk er små og dermed også er skrøbelige i forhold til, at hold ophører med at fungere. I forbindelse med vores interviews var der en del af informanterne, der fortalte den helt "klassiske" historie om, at deres kontinuerlige idrætsaktivitet ophørte i forbindelse med, at deres hold gik i "opløsning" – bl.a. denne tidligere håndboldspiller:

Har du tidligere gået til idræt?

Jeg spillede håndbold i mange år. Da jeg begyndte i gymnasiet, gik mit hold mere eller mindre i opløsning, fordi vi blev spredt ud til forskellige efterskoler og gymnasier. Jeg har ikke gået til sport siden.

Men ville du gerne have været fortsat med håndbold?

Jah. Jeg er stadig interesseret i håndbold, men der er ingen hold heromkring (Dreng, 1. år, HTX)

For denne informant er der en klar sammenhæng mellem det forhold, at hans hold går i opløsning og hans idrætsinaktivitet. Der er ingen håndboldhold på hans niveau i det lokalområde, hvor han bor. Han forklarer senere i interviewet, at han gerne vil gå til noget, men at han har prøvet alle de ting, der ligger tæt på, hvor han bor og derfor oplever han pt. ikke, det er muligt at dyrke idræt kontinuerligt – og det bliver derfor ”kun” til lidt selvorganiseret idræt i ”ny og næ”.

Han er en af de idrætsinaktive, der som udgangspunkt er på udkig efter en fast idrætsaktivitet, men lokale forhold gør, at det pt. ikke er en realistisk mulighed og det at rejse længere væk for at dyrke håndbold indgår ikke som en realistisk mulighed. Dels handler det om, at der er problemer med transport, dels skal han spille sammen med udøvere, som han ikke har nogen fælles historie med, og som ”bredde-spiller” giver det i udgangspunkt ingen mening!

Når man er presset på tid!

Der er stor forskel på, hvorvidt de informanter, der er aktive på ungdomsuddannelserne, oplever at have tid til at være kontinuerligt idrætsaktive. Idrætsaktiviteten indgår i en skarp konkurrence med fritidsarbejde, afleveringer og de nye venner. Disse to elever på HTX, 2. år oplever, at det er vanskeligt at kombinere idræt og andre ting:

Hvad bruger I jeres fritid til?

Vi bruger begge to meget tid på elevrådet, og så er der selvfølgelig lektier og lidt arbejde har vi også. Så er der også familie og venner. Jeg synes ikke rigtigt, der er tid til sport. Jeg synes ikke, det kan passe ind, for vores skema ændrer sig hele tiden (Pige, 2. år, HTX)

Og hvad med dig?

Ja, jeg stoppede til badminton, fordi jeg skulle starte på HTX, og så var der ikke tid til det. (Dreng, 2. år, HTX)

For disse to informanter har det været en stor omvæltning at begynde på en ungdomsuddannelse. De oplever et stort pres i forhold til at få en hverdag med lektier og fritidsarbejde til at hænge sammen, og de angiver begge senere i interviewet, at det ikke kun er idræt, de oplever, de ikke har tid til. De har nemlig også begge to svært ved at finde tid til at være sammen med vennerne i hverdagen. Relationerne bliver i løbet af ugen primært vedligeholdt via Facebook, og så er man sammen i weekenderne.

Informanterne fra ungdomsuddannelserne peger dog også på en række andre forhold og overvejelser, der er vigtige at være opmærksomme på i forbindelse med overgangen til ungdomsuddannelserne:

- **Skal jeg primært satse på at skrive en ny historie med mine nye venner, eller skal jeg også holde fast i min gamle historie?** Primært elever fra mindre byområder er i en løbende dialog med sig selv omkring dette. For nogle giver svaret sig selv, for når man oplever, at ens hold går i opløsning, giver det god mening at kaste sig over de nye aktiviteter, der tilbydes i forbindelse med, at man påbegynder en ungdomsuddannelse, f.eks. at man bliver aktiv i elevrådet.
- **Problemet med fleksible skemaer og manglende rytme i forbindelse med afleveringer m.v.** Skemaer ændres løbende. Det betyder, at man nogle dage har studiedage hjemme, og andre dage skal man være på skolen til kl.17. Man ved ikke på forhånd, hvornår der er afleveringer. Det gør det vanskeligt at planlægge og dermed også vanskeligt at fastholde f.eks. et engagement i en klub, hvor træningen indledes kl. 16.30. Det hænger simpelthen ikke sammen.
- **Når "manglende tid" bliver en god anledning til at stoppe!** En række af informanterne peger på, at de reelt har en række negative oplevelser med sig fra idrætten: Beretninger om trænere, der har for meget fokus på konkurrence, oplevelsen af at være den "dårligste" og kun marginalt at være med i fællesskabet m.v. For den gruppe af informanter, der endvidere er karakteriseret ved, at de ofte er vokset op i familier uden en signifikant idrætshistorie, bliver overgangen til ungdomsuddannelserne deres "legitime" mulighed for at stoppe. I en sammenhæng, hvor de fleste er presset på tid, opleves det som en legitim

grund at stoppe på grund af "manglende tid".

Når man får uddannelse og idrætsaktivitet til at spille sammen!

Flertallet af de unge i Køge angiver at være idrætsaktive, og i forbindelse med vores interviews mødte vi også en gruppe informanter, der fik uddannelse til at spille sammen, fordi de oplevede idræt som et vigtigt omdrejningspunkt i deres liv, f.eks. disse to piger fra henholdsvis 1 og 2.g på Køge Gymnasium:

Dyrker I mindre idræt nu, efter I er begyndt i gymnasiet?

(1): Jeg dyrker lige så meget håndbold som før. Men indtil videre har det heller ikke været så hårdt med lektierne.

(2): Ja, det har ændret sig for mig. 2.g ændrede meget. Jeg synes, jeg havde travlt i 2.g, fordi jeg dansede tre gange om ugen, plus at jeg havde weekendtræninger og turneringer. Pludselig gik jeg ned med flaget og måtte skære ned på det. Og det er jeg glad for, at jeg gjorde.

Hvordan prioriterer I? Tager I til træning, selvom I har lektier for, eller bliver I hjemme og laver lektierne først?

(1): Jeg tager til træning.

(2): Ja, det gør jeg også.

(Piger i henholdsvis 1. og 2.g).

For disse to piger, der begge er vokset op i idrætsaktive familier, er idræt et centralt omdrejningspunkt og har været en del af deres historie igennem en årrække. Den ene af pigerne prioriterer reelt sin idræt over alt andet, mens den anden pige – som reelt har haft det på samme måde – har efter at være "gået ned med flaget" måttet skære ned på danseambitionerne for at give mere plads til skolen. Idrætten fylder dog stadig så meget, at hun i hverdagen som oftest vil prioritere træning over lektierne, som så bliver lavet senere. Træningen opleves dels som et frirum i en hektisk hverdag, dels vil hun gerne pleje de relationer, som igennem en årrække har været en integreret del af hendes liv.

Opsamling

Som det også vil fremgå af afsnit 2.6, er der mange forhold, der spiller en rolle for, at man – specielt i overgangen fra folkeskolen til ungdomsuddannelserne – vælger foreningsidrætten fra:

Hold, der ophører med at fungere, oplevelsen af, at det kan være svært at få idræt i foreningsregi til at hænge sammen med en hverdag med lektier, erhvervsarbejde og venner samt det forhold, at man i forbindelse med påbegyndelsen af en ungdomsuddannelse også reelt kan opleve at blive introduceret til andre fritidsarenaer, som man måske oplever som mere meningsfyldte.

Det er dog også vigtigt at fremhæve, at der er en stor gruppe, der får idræt og uddannelse til at hænge sammen. Denne gruppe oplever, at den aktivitet, de dyrker, stadigvæk byder på sjove oplevelser og udfordringer. De oplever også foreningsidrætten som et "mentalt frirum", hvor de kan koble af i forhold til et uddannelsesprojekt, som ellers fylder rigtig meget i deres liv (Grube & Østergaard 2010).

2.4 Motiver i forhold til at dyrke idræt i foreningsregi

Hvilke motiver, der oprindeligt lå til grund for, at man påbegyndte idræt i foreningsregi, er ikke noget helt enkelt spørgsmål at svare på. En stor del af respondenterne har reelt aldrig truffet et specifikt valg om at påbegynde en idrætsaktivitet i foreningsregi. Det valg traf deres forældre for dem, da de var fire-fem år gamle!

Vi har specifikt spurgt ind til deres "egne" motiver i forhold til at dyrke idræt i foreningsregi – se tabel 9:

Motiver for at påbegynde idræt i en forening	Procentdel af dem, der dyrker idræt i en forening
For at komme i form	76,9
Fordi jeg gerne ville blive bedre til en idræt	73,9
Fordi mine venner gik til det	52,7
For at få nye venner	50,6
Jeg havde set den pågældende idrætsgren i fjernsynet og fik lyst til at prøve	28,1
Det var mine forældres forslag	27,9
Jeg begyndte efter at prøvet den pågældende idræt i skole, SFO eller til "skolesport"	16,0

Tabel 9. Motiver for at påbegynde idræt i en forening (respondenterne blev bedt om at tage stilling til samtlige af ovenstående spørgsmål).

Respondenterne angiver primært individuelle nyttemotiver. Tre ud af fire nævner, at de primære motiver var at "komme i form"(76,9 pct.) og "blive bedre til min idræt"(73,9 pct.). Ca. halvdelen har fokus på de mere relationelle aspekter. De påbegyndte en aktivitet, fordi deres venner var begyndt (52,7 pct.), og 50,6 pct. angiver, at deres motiv var at "få nye venner". Sidstnævnte varierer fra 73,3 pct. i 7. klasse til 34 pct. på 2. årgang på ungdomsuddannelserne.

Lidt overraskende er det måske, at en del er påbegyndt foreningsidræt med udgangspunkt i at de er blevet introduceret til idrætten gennem tv (28,1 pct.), fordelt på 36,6 pct. drenge og 16,6 pct. piger. Det giver måske primært en indikation af, at drenge ser mere sport i tv end piger. At blive introduceret til nye sportsgrene på stadig flere sportskanaler kan måske være en af flere forklaringer på den stigende fragmentering af foreningsidrætten i Køge Kommune, hvor de store traditionelle idrætter taber terræn og nye idrætsgrene vinder frem.

16 pct. anfører, at de er gået i gang med at udøve en specifik idræt, efter at de er blevet introduceret til den pågældende idræt i skolen, SFO eller lign. Det illustrerer dels berettigelsen af aktiviteter som f.eks. skolesport, dels illustrerer det, at rekruttering til idræt ofte handler om, at man får konkrete personlige oplevelser med den pågældende sport.

I interviewene gives der mange forskellige bud på, hvad der har afstedkommet, at eleverne er gået i gang med at dyrke idræt. Noget, der f.eks. fremgår af denne samtale med tre piger fra Køge Gymnasium:

Hvem fandt på, at I kunne gå til den ting, I nu har gået til i lang tid?

(1): Jeg så min venindes mor i avisen og syntes, det var rigtig sejt. Og min mor og hele min mors familie har spillet håndbold, så det syntes jeg, var dejligt.

(2): Det var mine forældre, der sendte mig til børnedans, men det ville jeg ikke, så det stoppede jeg med. Men så startede jeg selv nogle år efter.

(3): Jeg var hjemme hos en veninde, der skulle til førstegangstræning i hip hop, så jeg tog med der og har gået til det lige siden.

(Piger henholdsvis i 1., 2. og 1.g)

Selvom det primært er ønsket om at komme i form, der står højest på listen, når det gælder motiver for at påbegynde en idrætsaktivitet, viser interviewene, at i forhold til den konkrete proces med at komme i gang, handler det i vid udstrækning om den konkrete påvirkning, man oplever i sin hverdag. Udtrykt mere enkelt så handler det i vid udstrækning om, at det er familie og venner, der udgør de primære "broer" ind i specielt den foreningsbaserede idræt. Man socialiseres ind i idræt, og en gruppe af respondenter fortæller om, at de dyrker den samme idrætsgren, som forældre eller ældre søskende også dyrker, f.eks. disse to elever fra henholdsvis 7. og 8. klasse:

Hvorfor går du til fodbold?

Det er sjovt... Jeg spillede det bare altid, da jeg var lille. Jeg så min far spille, og så ville jeg også gerne selv spille det.

(Dreng, 8. klasse)

Hvem fandt på, at I skulle begynde på det, I går til?

Min storebror har gået til fodbold i mange år, og jeg syntes, det var sjovt at se ham spille, da jeg var lille. Og så fik jeg et tilbud om at spille, og så gjorde jeg det.

(Dreng, 8. klasse og pige, 7. klasse)

Man påbegynder ofte de idrætter, man er blevet introduceret til af dem, der er "tæt på". Det er også dem, der er "tæt på", der ofte medvirker til at fastholde den enkelte i de perioder, hvor det måske er knapt så sjovt. For den store gruppe af unge handler såvel rekruttering som fastholdelse om nære relationer. Relationerne sætter "ansigt" på den konkrete idræt, idrætten indgår som en del af samtalen ved middagsbordet, og relationerne bakker op, når man hænger lidt.

Udfordringen for dem, der vokser op i familier uden nogen udtalt idræts historie, består ofte i, at de selv skal tage initiativet. Det er næppe alle, der er lige så modige som f.eks. denne pige fra 8. klasse, der dyrker undervandsrugby:

Hvordan fandt du på undervandsrugby? Det er jo en lidt speciel sport.

Jeg var i svømmehallen med min far, og så kunne jeg se, at der var nogen, der lå og snorklede henne i springbassinet, og så spurgte mig og en af mine veninder, om vi måtte være med. Det måtte vi gerne, og så blev jeg bare bidt af det.

(Pige, 8. klasse)

Selvom man måske kommer i gang med en aktivitet, så skal der en del til, førend at man som eneste idrætsudøver i familien holder ved. Idræt indgår ikke som en integreret del af samtalen ved middagsbordet, det er vanskeligt at dele sine oplevelser med familien, og når man "hænger", er der ofte ikke rigtig nogen til at bakke op. Det er også en af de væsentligste forklaringer på, at det for den gruppe, hvor idræt påbegyndes som et "selvvalg" – hvilket naturligt sker senere i livet – er kendetegnende, at de hurtigt dropper ud igen! De er ofte fire-fem år bagefter de øvrige på holdet. Der er kun begrænset med støtte i de nære relationer, og på et tidspunkt giver det så bare ikke mening mere (Østergaard 2007).

Når det meste er vigtigt!

I forsøget på at blive klogere på hvad respondenterne ligger vægt på i forhold til det at dyrke idræt i en klub/forening, spurgte vi ind til, hvad der er "vigtigt" og knapt så vigtigt i forhold til det at dyrke idræt i en forening – se tabel 10:

Hvad er vigtigt?	Vigtigt	Lidt vigtigt	Ikke vigtigt
At det er sjovt	88,3	10,5	1,2
At trænerne er fagligt dygtige	75,1	21,1	3,9
At lære noget nyt/blive bedre	74,3	22,5	3,1
At faciliteterne er gode	70,9	26,2	2,9
At det er på faste tidspunkter	60,1	25,5	14,4
At der er andre udøvere på mit niveau	56,2	34,9	9,0
At jeg er sammen med mine venner	51,9	37,0	11,1
At der også er fokus på det sociale/hygge	49,0	38,1	12,9
At det er tæt på, hvor jeg bor	35,0	45,4	19,7

At det ikke er for dyrt	29,2	40,9	29,9
At der både er drenge og piger	14,0	27,7	58,3

Tabel 10. Hvad er vigtigt, når du dyrker idræt i en forening – prioriteret efter, hvad der er mest vigtigt? (Respondenterne blev bedt om at forholde sig til samtlige udsagn)

I lighed med stort alle undersøgelser ligger respondenterne – uafhængigt af hvilken niveau de dyrker idræt på - vægt på, at idræt skal være sjovt (88,3 pct.), mens det "at vinde" ofte kommer længere nede på listen som bevæggrund for at dyrke idræt (Ewing & Seefeldt 1990).

Tre ud fire angiver, at det er "vigtigt, at træneren er fagligt dygtig" (75,1 pct.), og at de bliver "bedre til deres idræt" (74,3 pct.). Respondenterne angiver således ret entydigt, at når man dyrker idræt, så er det vigtigt, at man hele tiden udvikler sig. Udtrykt lidt anderledes: Det skal være seriøst – uanset om man spiller på 1. eller 4. holdet.

En forholdsvis stor gruppe peger på, at en række praktiske forhold er vigtige: At faciliteterne er gode (70,9 pct.), og at aktiviteten foregår på "faste tidspunkter" (60,1 pct.). Mantraet inden for foreningsidrætten har de senere været, at man i forhold til at fastholde unge er nødt til at være fleksible i forhold til tilbud og træningstider. Noget tyder på, at dette reelt ikke afspejler flertallets behov. Reelt er det nemlig sådan – specielt blandt udøvere, der er i gang med en ungdomsuddannelse – at hvis aktiviteten ikke ligger fast i kalenderen bliver den - i mødet med en hektisk hverdag – prioriteret fra (Grube & Østergaard 2010).

Ca. halvdelen angiver, at en række relationelle forhold er vigtige - det er vigtigt, at der er udøvere på deres niveau (56,2 pct.), således at man ikke oplever at falde igennem. 51,9 pct. betoner, at det er vigtigt, at man dyrker idræt sammen med nogen, man kender, mens 49 pct. betoner vigtigheden af det sociale aspekt omkring idrætsdeltagelse.

Man dyrker idræt for at blive bedre, men også for at være sammen med andre – noget, disse to drenge fra 7. klasse sætter ord på:

Er det vigtigt, at man dyrker idræt sammen med nogen, man kender?

(1): Ja, det er meget vigtigt.

Er det vigtigere, end hvilken idræt det er?

(2): Ja, egentlig, for så har man det jo sjovt sammen med vennerne.

(1): Ja, det skal være noget, som både man selv og vennerne kan lide, for så er man jo stadig sammen med vennerne

(Drenge, 7. klasse)

For disse to drenge – der begge er idrætsaktive, den ene i klubregi og den anden dyrker selvorganiseret idræt fordelt på mange forskellige aktiviteter – er det primært relationelle aspekt omkring idrætten, der er det vigtigste. Fælles for dem er det, at de godt kan lide at dyrke idræt, men de giver også begge til kende, at de ikke ville dyrke så meget idræt, hvis det ikke var med vennerne. Med til deres idræthistorie hører, at de begge har prøvet mange forskellige idrætter, hvor det meste er endt med at blive for kedeligt og ensformigt for dem, og at de nu oplever at være "et sted i deres liv", hvor det at være sammen med vennerne om en aktivitet er vigtigere, end hvilken aktivitet de er sammen om!

Ca. én ud tre betoner praktiske forhold som det, at det er "tæt på, hvor jeg bor" (35 pct.), samt at det ikke er for dyrt (29,2 pct.). Dette tal svinger dog markant afhængig af klasetrin. I 7. klasse, hvor de færreste selv betaler, angiver 17,1 pct., at det er vigtigt, mens tallet på henholdsvis 2 og 3. årgang på ungdomsuddannelserne er henholdsvis 50,9 pct. og 41,4 pct.

Ganske få betoner vigtigheden af, at idrætsaktiviteter omfatter begge køn (14,0 pct.) og reelt er det den eneste faktor, som ikke er vigtig. Tabel 10 viser nemlig, at stort set alle de andre forhold er vigtige – der er således mange forhold, der er "vigtige", når man dyrker idræt i foreningsregi.

Faglighed og medindflydelse – forventninger til trænere

Som det fremgår af ovenstående er der en forventning om at trænerne er fagligt dygtige, men hvad er der ellers af forventninger til trænere og ledere – se tabel 11:

Det er vigtigt, at de voksne ...	Vigtigt	Lidt vigtigt	Ikke vigtigt
Kan lære mig noget nyt	75,2	20,1	4,7
Lytter, hvis jeg har	74,9	22,6	2,5

en god idé eller er utilfreds			
Gider lytte til én	72,5	23,5	3,9
Er nogen, jeg har respekt for	69,2	26,7	4,2
Er nogen, jeg kan snakke med	44,3	41,6	14,1
Interesserer sig for mig som person	42,9	45,3	11,8
Er nogen, man kan se op til	40,0	43,2	16,7
Tager initiativ til personlige samtaler	30,9	42,2	26,9
Ikke er for seriøse	21,1	42,2	36,8
Blander sig så lidt som muligt	15,2	45,5	39,4
Er af mit eget køn	12,8	21,2	66,0

Tabel 11. Hvilken betydning har voksne/trænere/ledere, når man går til noget - prioriteret efter, hvad der er vigtigt (respondenterne blev bedt om at forholde sig til alle udsagn)

I forhold til trænere er der specielt tre forhold, som der bliver lagt vægt på:

- At de kan lære udøverne noget nyt (75,2 pct.). Piger lægger noget mere vægt på at lære nyt end drenge. 84,3 pct. af pigerne lægger vægt på denne egenskab mod 67,2 pct. af drengene.
- At der er rum for medindflydelse (74,9 pct.)
- At de generelt er lydhøre i forhold til udøverne (72,5 pct.). En egenskab, der i højere grad efterspørges af piger (82,2 pct.) end af drenge (64,1 pct.)

I forlængelse af dette ligger også, at det er en person, som jeg har respekt for (69,2 pct.). En respekt, der bl.a. hænger sammen med faglighed og personlighed, mens det omvendt er knapt så vigtigt, at træneren er et decideret forbillede, man kan se op til (40 pct.).

Fire ud af ti lægger vægt på, at det er vigtigt, at de kan snakke med træneren (44,3 pct.), og at det er vigtigt, at træneren interesserer sig for den enkelte som person (42,9 pct.) og en ud af tre har en

forventning om, at trænerne med jævne mellemrum tager initiativ til "personlige samtaler", som ikke blot handler om selve den aktivitet, man er fælles om. Der er således en forholdsvis stor gruppe, der har en række specifikke forventninger til trænere og lederens relationelle kompetencer.

Det forhold, at trænerne skal være fagligt dygtige, og at der er forventninger til trænerens relationelle kompetencer, kom også meget specifikt til udtryk i vores interviews:

Hvor vigtig er træneren, hvis man skal gå til noget?

(1): Han skal ikke være sur, han skal bakke en op, og det er vigtigt, at han eller hun er der ... Det er også vigtigt, at man ikke hele tiden er inde på sport, men at man også kan hyggesnakke ...

Og hvad med dig – hvad er en god træner for dig?

(2): Jeg synes, det er en god træner, hvis man kan snakke om andre ting end sporten også. At de er venlige, men samtidig også kan disciplinere én, så man træner ordentligt. Det skal ikke bare være sjov det hele.

(Piger, 8. klasse)

Trænerne skal have fokus på disciplin og udvikling – det skal jo ikke "være sjov det hele" – men samtidig må der gerne være plads til andet end selve den aktivitet, man er sammen om, eller som denne dreng fra 1. HTX udtrykker det:

Jo, det må gerne være en åben træner. En, der ikke bare siger, hvad man skal og så farvel igen!
(Dreng, 1. år, HTX)

Idræt handler ikke kun om aktiviteter, men også om relationer – til såvel de andre udøvere som til træneren, der gerne må være opsøgende på den gode måde – m.a.o. spørge ind til andre arenaer end lige den idrætsaktivitet, man er sammen om.

Vi stødte dog også på nogle få informanter, hvor forventningerne til trænere eller instruktører var lidt mere begrænsede f.eks. denne pige i 7. klasse, der spiller fodbold:

Hvad betyder træneren, når man går til idræt? Er det vigtigt at kunne snakke godt med sin træner?

Jeg snakker ikke med min træner ... Jeg spiller på seniorholdet, så jeg snakker ikke så meget med andre. Det er jo sådan nogen, der ryger og drikker og alt muligt. Jeg er den yngste på holdet, så

jeg snakker ikke med dem. Men jeg elsker bare fodbold, jeg synes virkelig, der sjovt, og jeg bliver bedre til det. Jeg synes selv, jeg er god!

(Pige, 7. klasse)

For hende er træneren primært en, der medvirker til, at hun kan dyrke sin store passion for fodbold. Hun er på et stadium i sin fodboldudvikling, hvor hun bare gerne vil lære noget nyt, så med afsæt i den store aldersforskel, er det primært specifikt faglige forventninger, hun har til træneren.

I interviewene spurgte vi ind til, hvor seriøse trænerne skal være, og gennemgående er der et ønske om at møde fagligt opdaterede trænere, der medvirker til, at den enkelte udøver har en oplevelse af at udvikle sig. Samtidig er det dog også vigtigt, at træneren er i "øjnehøjde" med den, han/hun træner – noget, denne pige fra 2.g sætter ord på:

Så trænerne skal være seriøse?

Ja, de skal ville det og være seriøse og tage kurser og så videre. Det er fedt, hvis de gør det. Men holdet skal jo også matche træneren.

(Pige, 2.g)

Som træner er det afgørende vigtigt, at man er dygtig og seriøs, men seriøsiteten skal være afstemt med udøverne, for hvis den ikke er det, er der en forholdsvis stor risiko for, at enten træner eller udøverne stopper! Det fremgår forholdsvis tydeligt, at det er vigtigt, at trænerne er "på" – primært fagligt, sekundært i forhold til det mere relationelle. Dette er nok også forklaringen på, at forholdsvis få betoner vigtigheden af, at træneren ikke "blander sig" (15,2 pct.). Når man dyrker idræt i foreningsidræt, er det jo netop, fordi man har en forventning om, at nogen "blander" sig. Ellers kunne man jo lige så godt dyrke selvorganiseret idræt.

Igen er der meget få forhold, som ikke er vigtige. Der er store forventninger til træneren såvel fagligt som relationelt. Det eneste, der stort set er ligegyldigt, er trænerens køn, men kun hvis man går i 7.- 9. klasse. I takt med at udøverne bliver ældre, betyder kønnet stadig mere. Blandt udøverne på 3. årgang på ungdomsuddannelserne angiver 28 pct., at det er vigtigt, at træneren er af samme køn. Specielt pigerne efterspørger dette.

Opsamling

Unge i Køge angiver primært "individuelle nyttemotiver", når de skal redegøre for motiverne i forhold til at være idrætsaktive i foreningsregi. Tre ud af fire nævner, at de primære motiver var at "komme i form"(76,9 pct.) og "blive bedre til min idræt"(73,9 pct.). Lidt over halvdelen har fokus på de mere relationelle: At de påbegyndte en aktivitet, fordi deres venner begyndte (52,7 pct.) og 50,6 pct. angiver, at deres motiv var at "få nye venner". Selve processen i forhold til at blive konkret engageret i en lokal forening er meget "individuel", men ofte er der tale om, at broen ind til foreningslivet udgøres af enten familie eller venner, der er med til at sætte "ansigt" på en konkret idræt. Det er også ofte familie eller venner, der medvirker til at fastholde unge i foreningslivet. De unge, der vokser op i familier uden signifikant idrætsaktivitet, og hvor det at dyrke idræt i foreningsregi derfor reelt er et "selvvalg", mangler ofte det relationelle kit, der medvirker til at fastholde dem i idrætten. Det er sandsynligvis en af forklaringerne på, at de, der begynder sidst, slutter først!

I lighed med andre undersøgelser lægger respondenterne – uafhængigt af, hvilket niveau de dyrker idræt på - vægt på, at idræt skal være sjovt (88,3 pct.), mens det "at vinde" ofte kommer længere nede på listen i forhold til bevæggrunde for at dyrke idræt. Tre ud fire angiver, at det er "vigtigt, at træneren er fagligt dygtig (75,1 pct.), og at de bliver bedre til deres idræt (74,3 pct.). Respondenterne angiver således ret entydigt, at når man dyrker idræt, så er det vigtigt, at man hele tiden udvikler sig – eller udtrykt lidt anderledes – det skal være seriøst – uanset om man spiller på 1. eller 4. holdet.

Oplevelsen af seriøsitet hænger i vid udstrækning sammen med forventningerne til træneren, der skal være fagligt dygtig og have evnen til at lære udøverne noget nyt (75,2 pct.). Det betyder dog ikke, at træneren skal være "enerådig". Der eksisterer en forventning om mulighed for medindflydelse blandt tre ud af fire udøvere. Og ligesom at udøverne gerne vil blande sig i trænerens "dispositioner", har de også et ønske om, at trænerne blander sig. Fire ud af ti har en forventning om, at træneren spørger ind til, hvad der ellers sker i deres liv. Noget af det attraktive ved idræt i foreningsregi er jo lige præcis det forhold, at trænerne blander sig – ellers kunne man jo lige så godt dyrke selvorganiseret idræt!

2.5 Frafald – ingen enkle svar - og sikkert heller ikke enkle løsninger ...

Frafaldsproblematikken er sporadisk blevet berørt i de foregående afsnit, herunder specielt det forhold, at det kan være svært at indpasse kontinuerlig idrætsaktivitet med det at være elev på en ungdomsuddannelse. I forsøget på at blive klogere på de faktorer, der har betydning for, at man vælger at stoppe med at dyrke idræt i foreningsregi, valgte vi at spørge ind til række af de enkeltfaktorer, der kunne have indflydelse på dette "fravalg" – se tabel 12:

Sidste gang du stoppede med idræt i en klub/forening – hvorfor stoppede du?	Procent
Det blev kedeligt	56,0
Jeg ønskede at bruge mere tid sammen med mine venner	46,6
Jeg fik lyst til at gå til en anden aktivitet	38,6
Det var ikke udfordrende nok	32,2
Jeg ønskede at bruge mere tid på min skole	26,9
Mit hold gik i opløsning	26,7
Jeg fik en ny træner	25,9
Gik også en anden aktivitet og valgte at fokusere på denne	24,4
Havde ikke tid pga. af arbejde	22,2
Jeg kunne ikke på de tidspunkter, vi skulle træne	21,2
Jeg synes, det blev for seriøst	20,5
Mine venner stoppede	17,5
Faciliteterne var for dårlige	13,8
Jeg kom ikke på 1. holdet/eliteholdet	7,4

Tabel 12. Hvilke faktorer har betydning for, at man stopper med at dyrke idræt? (Respondenterne blev bedt om at svare enten ja eller nej til samtlige udsagn)

Som det fremgår, er der næppe nogen helt enkel forklaring på fravalg af idræt i foreningsregi – udover at det ikke ser ud til at have den store betydning, hvorvidt man spiller på 1. eller 2. holdet! Frafald er en kompleks størrelse, hvor mange forhold gensidigt interagerer med hinanden: Skole, venner, erhvervsarbejde, oplevelser med trænere og klub osv. En række undersøgelser viser, at

det reelt er vanskeligt at indfange "frafaldsprocessen" i et spørgeskema (Østergaard 2008 & 2009, Pilgaard 2009). Ovenstående tabel giver dog nogle indikationer:

Gentagelsens ulidelighed

Når man har dyrket den samme aktivitet igennem nogle år, kan man opleve, at de mange "gentagelser" medfører, at man oplever, at det bliver kedeligt (56,0 pct.) og at aktiviteten – i modsætning til, da man begyndte – ikke længere opleves som specielt udfordrende (32,2 pct.), da man laver de samme øvelser med de samme mennesker i de samme omgivelser. De mange gentagelser er også ofte knyttet sammen med det at spille på et mere seriøst niveau. For nogen betyder dette, at tingene bliver for seriøse, herunder træningsmængde - og form, samt selektion, at de stopper med at dyrke idræt og måske gå i gang med en anden aktivitet (38,6 pct.). En ud af fem (20,5) angiver, at de stopper, fordi det bliver for seriøst, og flere drenge (25,6 pct.) end piger (15,5 pct.) anfører denne begrundelse. Kønsforskellen kan bl.a. hænge sammen med, at drenge, som beskrevet i afsnit 2.3, generelt har en større træningsfrekvens end piger.

Anderledes prioritering

I forbindelse med at venner betyder stadigt mere, er der en gruppe, der vælger "aktivitetsvennerne" fra for i stedet at kunne dyrke den "primære vennegruppe", det vil sige den gruppe, man som ung primært forstår sig selv i lyset af (46,6 pct.). For andre gælder det, at de vælger at prioritere skolen (26,9 pct.), en faktor, som flere piger (32,2 pct.) end drenge (21,1 pct.) anfører som en årsag til, at de har valgt at stoppe med at dyrke idræt i foreningsregi. Derudover er der 22,2 pct., der angiver fritidsarbejde som grund til, at de stopper med idræt. Disse prioriteringer kan betyde, at man bliver en del af aktiviteter, der kolliderer med træningstider (21,2 pct.), eller at man er nødsaget til at prioritere de fritidsaktiviteter, man dyrker (24,4 pct.).

Når det relationelle "lim" forsvinder

En ud af fire angiver, at de stopper med idræt i foreningsregi i forbindelse med, at deres hold går i opløsning (26,7 pct.). Det gør sig specielt gældende i "randområderne" – samt når de pludselig skal til at skabe historie med en ny træner – og dermed en ny kultur! For nogen kan nye trænere opleves som et frisk pust. For andre er det, at der skal skrives en ny historie med en ny voksen en anledning til, at de stopper (25,9 pct.). På samme måde kan det også siges at have betydning, når ens venner stopper. Det angiver 17,5 pct. angiver. Reelt er der få, der stopper, "blot" fordi deres venner stopper – der skal mere til!

I lighed med andre undersøgelser (f.eks. Østergaard 2007) peger undersøgelsen på det forhold, at selvom gode faciliteter er vigtige – se tabel 12 – så er det ikke det, der gør, at man stopper!

Vi gav også respondenterne mulighed for at angive andre faktorer, som har haft betydning i forhold til deres beslutning om at stoppe med at dyrke idræt i foreningsregi. Disse faktorer kan inddeles i følgende overordnede kategorier:

- Flytning – herunder efterskole
- Skader
- Dårlige relationer internt på "holdet"

Kan billedet blive en smule skarpere?

Som tidligere påpeget kan det være endog meget vanskeligt at indfange årsagerne til frafald i et spørgeskema, fordi der er ofte mange forhold, der har betydning for, at mange vælger at stoppe med en aktivitet. I forbindelse med interviewene spurgte vi ind til disse sammenhænge, og vi vil i det følgende redegøre for informanternes meget forskellige overvejelser og motiver i forbindelse med, at de fravælger idræt i foreningsregi.

"Man ville vel gerne bruge tid sammen med sine veninder"

Denne udtalelse fra en pige 8. klasse rummer det faktum, at det centrale omdrejningspunkt i de fleste unges liv er vennerne. Vi spørger den informant, hun bliver interviewet sammen med, hvorfor han ikke længere går til idræt:

Hvordan kan det være, at du ikke dyrker idræt?

Jeg har mere lyst til andre ting. Være sammen med mine venner. Jeg har mere tid til det, end hvis jeg går til sport.

Men kan man ikke dyrke sport sammen med vennerne?

Joh, men så er spørgsmålet, om de vil gå til det samme... Det tror jeg ikke...
(Dreng, 8. klasse)

Fravalget af foreningsidrætten – og dermed de faste træningstider – medfører en højere grad af fleksibilitet i forhold til at være sammen med en vennegruppe, som heller ikke er engageret i faste

fritidsaktiviteter. Man "hænger" ud sammen og de aktiviteter, der udgør rammen omkring deres fællesskab, som sagtens kan være idrætsaktiviteter, vælges til fra dag til dag. Her er det vigtigt, at man er nærværende. Vennegrupper skal plejes med en vis form for nærvær, for ellers er der en risiko for, at de måske skriver en historie uden MIG!

Når det bliver kedeligt ...

For andre gælder det – reelt uafhængigt af, om der er tale om elite eller bredde – at tingene simpelthen bare bliver for ensformige. Noget, der f.eks. gør sig gældende for denne pige i 7. klasse:

Hvorfor er du stoppet til gymnastik?

Jeg kunne bare ikke se min fremtid i det. Jeg gad ikke rigtig mere. Jeg synes ikke, vi lavede noget nyt. Vi lavede hele tiden de samme ting. Og så lave en opvisning til sidst jeg synes bare det blev for ensformigt og ikke udfordrende nok, vil jeg mene.

(Pige, 7. klasse)

Idræt udøves i spændingen mellem tryghed og intensitet – m.a.o. genkendelighed og fornyelse. Når man så igennem nogle sæsoner oplever, at der reelt ikke er tale om den helt store fornyelse, giver det anledning til overvejelser om, hvorvidt man ikke lige så godt kan stoppe. Og at det ikke kun specifikt handler om gymnastik, men at det snarere for denne pige i 7. klasse er en "naturlov", redegør hun glimrende for senere i interviewet. Hun fortæller, at hun nu spiller badminton sammen med en veninde, og der har de sammen fundet en niche, hvor de bare kan spille sammen og ikke behøver at tælle points, men bare kan spille det spil, de synes, er sjovt! Da vi spørger ind til, hvorfor dette setup ikke er kedeligt, svarer hun:

Hvad er det ved det her, der gør, at det ikke bliver kedeligt?

Jeg tror faktisk, at jeg om et par år heller ikke gider det mere. Så tror jeg, at jeg vælger en ny sport at gå i gang med. Jeg tror, at man skal prøve at lave noget nyt efter et par år. Ellers tror jeg, det bliver for kedeligt.

(Pige, 7. klasse)

Gentagelsens ulidelighed er en af de udfordringer, som idrætten er nødt til at forholde sig til. Gentagne gange blev vi i interviewene konfronteret med udsagn i stil med ovenstående.

Udsagnene afspejler reelt, at man oplever at være en del af idrætsforeninger, som ikke rigtig formår at finde balancen mellem tryghed og genkendelighed og så de udfordringer, der også skal til for at fastholde en gruppe af unge inden for idrætten.

”Når der ikke er rum til medindflydelse” – om trænerens betydning for frafald

Som det tidligere er fremgået, har udøverne forholdsvist store forventninger til trænerens faglige og relationelle kompetencer. Når man så ikke helt oplever, at han/hun lever op til de forventninger, kan det være en anledning til, at man stopper.

I forbindelse med interviewene mødte vi en pige i 2.g, som altid har spillet meget håndbold, og som har skiftet klub flere gange som følge af hold, der går i opløsning, eller fordi trænerne stopper. Når hun skal forklare årsagen til, at hun nu definitivt har valgt at stoppe, siger hun:

Jeg har altid været glad for holdene, jeg har spillet på, men det har været trænerne, jeg ikke har været tilfredse med.

(Pige, 2.g)

Hun fortæller, at den primære årsag til, at hun stopper er, at hun ikke er enig med sin træner i udformningen af træningen og hans metoder. Hun oplever reelt ikke, at der er plads til, at man giver udtryk for at have en anden holdning til tingene.

En dreng fra 1.htx fortæller en lignende historie, da hun fortæller om baggrunden for at være stoppet med sin idræt:

Hvem snakkede du med, da du overvejede at stoppe?

Jeg snakkede med træneren. Men det er svært at få ændret noget, når det er under selve træningen. Så jeg prøvede at sende en e-mail på et tidspunkt, men den fik jeg aldrig noget svar på. Det, synes jeg, var trist, for jeg kunne godt tænke mig at der blev ændret lidt.

(Dreng, 1. HTX)

Uden at kende historien til bunds er der her tale om to forholdsvist engagerede idrætsudøvere, som har en mening om tingene. De oplever, at der ikke rigtig er plads til holdninger i de to sammenhænge, hvor de har været engagerede.

Når man på forhånd er bagud på point – om det at begynde ”sent” til idræt og derfor falder tidligt fra!

Som tidligere omtalt gælder det ofte, at de unge, der er vokset op i familier, hvor idræt ikke er en integreret del af historien, reelt har problemer med at ”bide” sig fast i idrætten, fordi de allerede er nogle år bagefter. Det gælder specielt nogle af de ”store idrætter”: Fodbold, håndbold osv. Det kan også sagtens opleves i nogle af de mindre specialidrætter, hvor man måske reelt kun er et par år ”bagud”. I forbindelse med interviewene møder vi en pige, der forholdsvis sent er gået i gang med at dyrke selvforsvar. Da vi spørger hende, om trænerne har taget godt imod hende, svarer hun:

”... Det kan man ikke sige. Da de andre skulle til prøve, foreslog de, at jeg måske skulle stoppe ...”
(Pige, 8. klasse)

Foreningsidræt er for alle, men nogle af de ”senere startere” oplever reelt, at der er tale om en lukket fest, som de ikke bliver inviteret med til. Og det giver heller ikke den store mening at skifte til en anden idræt, for her er udfordringen den samme. For denne gruppe består muligheden derfor som oftest i at dyrke selvorganiseret idræt – eller gå ned i det lokale fitnesscenter, som reelt ofte nok er mere rummelig end den lokale foreningsidræt.

”Jeg har bare aldrig fået taget mig sammen til at starte igen” - om at flytte til et nyt sted

En af de forhold, som vi blev opmærksomme på i forbindelse med undersøgelsen, er den forholdsvis store gruppe, der angiver, at de bliver ”idrætsinaktive” i forbindelse med flytning. Når man flytter, oplever man et såkaldt ”selvbiografisk nedbrud”, hvor man begynder forfra på mange arenaer: Skole, venner, man skal lære lokalområdet at kende, og så skal man også lige i gang med at dyrke idræt igen. Det kommer nogle gange til at ”hænge” lidt. Noget, denne dreng fra 1. HTX sætter ord på:

Hvordan kan det være, du stoppede?

Jeg gik til fodbold... Og jeg stoppede kun, fordi vi skulle flytte fra Nordsjælland. Jeg kunne ikke rigtig komme i gang med fodbolden. Det var så nyt det hele, ny skole. Jeg var måske lidt bange for, at det hele var for nyt. Jeg har bare aldrig fået taget mig sammen til at begynde.

Er det svært at være ny på et hold?

For mig har det været lidt svært, ja. Men da jeg skiftede skole, klarede jeg det med at være ny ret godt. Så det ville nok ikke være noget problem at starte, jeg fik det bare aldrig gjort. (Dreng, 1.år, HTX)

Der er mange arenaer, man lige pludselig skal forholde sig til, når man flytter. På dette tidspunkt i livet er der reelt blot ting, der er vigtigere end idræt! Hertil kommer, at for specielt den gruppe af unge, hvor det relationelle er det afgørende vigtige i forbindelse med idræt, er det et problem, når vennerne ikke flytter med. Lige pludselig giver idræt i foreningsregi ikke nær så meget mening som før.

Opsamling på frafald

Gentagelsens ulidelighed, trænere, der ikke kan tale om idræt, og som ikke skaber rum for medindflydelse, hold, der går i opløsning, opprioritering af vener og lektier, flytning m.v. De unge angiver mange årsager til, at de er stoppet med at dyrke idræt i foreningsregi. Ofte er der også andre ting på spil, der ikke kan afdækkes i et kort interview.

Som udgangspunkt kan man som klub vælge at resignere i forhold til, at unge falder fra. Det kan også være en anledning til at nytænke form og indhold, arbejde med at udvikle trænerens faglige og relationelle kompetencer og konkret tænke i, hvordan man som klub kan være et attraktivt miljø for nogle af dem, der ikke kom på, da "idrætstoget" kørte første gang. Udfordringen er så bare, at de fleste foreninger har endog særdeles vanskeligt ved at forny sig selv. Her råder de fleste klubber over en potentiel ressource til fornyelse: Nemlig alle de udøvere, der igennem tiden har valgt foreningen fra. Det kræver, at man tør spørge dem!

2.6 Selvorganiseret idræt – hvor, hvor meget og hvorfor?

Selvorganiseret idræt fylder stadig mere når man ser på danskernes motionsvaner. Selvorganiseret idræt forstås i denne undersøgelse som de tilbud, der tilbydes af private aktører som f.eks. fitnesscentre, eller når man vælger at løbe en tur eller spille bold med vennerne i Lovparken. Fra aldersgruppen 16-19 år og op til 70+ er selvorganiseret idræt den primære idrætsarena for flertallet af danskerne (Pilgaard 2009). I dette afsnit vil vi forsøge at tegne et billede af, hvor meget den selvorganiserede idræt fylder i forhold til de lokale unges idrætsliv.

Som allerede anført angiver en stor gruppe af respondenterne (45,6 pct.), at de dyrker selvorganiseret idræt enten som supplement til deres foreningsidræt eller som primær idræt. I forsøget på at blive klogere på den selvorganiserede idræt, spurgte vi ind til, hvor og eventuelt med hvem, man dyrker selvorganiseret idræt – se tabel 13:

Hvor ofte dyrker du selvorganiseret idræt?	Næsten hver dag	Flere gange om ugen	Ca. 1 gang om ugen	Sjældent	Aldrig
Jeg dyrker selvorganiseret idræt sammen med andre	5,7	15,8	18,2	26,6	33,7
Jeg dyrker selvorganiseret idræt alene	11,0	24,0	20,9	21,9	22,3
Jeg dyrker selvorganiseret idræt i et fitnesscenter	9,3	29,7	9,6	12,1	39,3

Tabel 13. Hvor og med hvem dyrker du uorganiseret idræt?

Af dem, der angiver, at de dyrker selvorganiseret idræt, angiver 55,9 pct., at de minimum en gang om ugen dyrker selvorganiseret idræt på individuel basis i form af løb, cykling, svømning m.v. Ca. halvdelen (48,6 pct.) dyrker "idræt"/træner i et fitnesscenter, og 39,7 pct. angiver at de spiller bold, cykler eller løber med andre. Drengene og pigerne dyrker stort set lige meget selvorganiseret idræt. Drengene er dog mere sammen med andre, når de dyrker uorganiseret idræt end pigerne er det. Hertil kommer, at alder forekommer at have stor betydning i forhold til, hvor meget uorganiseret idræt den enkelte dyrker. F.eks. angiver 29,9 pct. af eleverne i 7. klasse, at de minimum én gang om ugen dyrker uorganiseret idræt, mens tallet for elever på 3. årgang på ungdomsuddannelserne er 69,8 pct.

Det er mere fleksibelt! - motiver for at dyrke selvorganiseret idræt

I forsøget på at afdække motiverne til, at ca. halvdelen af respondenterne dyrker selvorganiseret idræt, spørger vi ind til en række konkrete faktorer, som kan have betydning for, at de "kun" vælger at dyrke selvorganiseret idræt – eller dyrker "selvorganiseret" idræt som supplement til idræt i en klub/forening – se tabel 14:

Motiv til at dyrke selvorganiseret idræt	Andel af respondenter i procent
Det er mere fleksibelt i forhold til f.eks. skole og erhvervsarbejde	43,0
Jeg kan dyrke idræt sammen med mine venner	30,6
Jeg kan dyrke idræt tæt på hvor jeg bor	28,8
Det er gratis	13,7
Vi behøver ikke lave det samme hver gang	11,2
Der er ingen voksne der bestemmer hvad vi skal lave	8,2
Jeg tror ikke der er en klub der har "min" aktivitet på programmet	3,5

Tabel 14: Hvorfor dyrker du selvorganiseret idræt? (Respondenterne måtte sætte to krydser)

Hvor seks ud af ti af dem, der dyrker idræt i en forening, angiver, at det er vigtigt at aktiviteterne foregår på "faste tidspunkter," peger 43 pct. af dem, der dyrker selvorganiseret idræt på vigtigheden af, at den "form" er langt mere fleksibel i forhold til f.eks. skole og erhvervsarbejde. Specielt de respondenter, der er i gang med en ungdomsuddannelse, angiver denne begrundelse.

En ud af tre (30,6 pct.) peger på, at man i forbindelse med selvorganiseret idræt selv vælger, hvem man er sammen med måske i modsætning til, når man dyrker idræt i en forening, hvor det er træneren, der "sætter holdet". Man spiller derfor i høj grad sammen med dem, man er på niveau med – men som man måske ikke har nogen historie med. En næsten lige så stor gruppe af respondenter angiver, at "selvorganiseret idræt" gør det muligt at dyrke idræt tæt på, hvor man bor. Det er specielt vigtigt, når man bor i "randområderne"!

Det er meget federe bare at kunne spille, når man gider

"Fleksibilitet" - forstået i både tid, hvem man er sammen med og "geografi" - er således et af "kodeordene" i forhold til at forstå, hvorfor en stigende andel af unge i Køge Kommune vælger at dyrke selvorganiseret idræt. Det var også det, der primært bliver fremhævet, når temaet bliver drøftet i forbindelse med vores interviews – f.eks. af denne dreng i 7. klasse:

Hvordan kan det være, at du nu dyrker idræt uden for klub?

Det er for kedeligt bare at have faste planer om, hvad man skal. Det er meget federe bare at kunne spille, når man gider!

(Dreng, 7. klasse).

Han har tidligere dyrket forskellige idrætsgrene i klubregi, men dyrker nu udelukkende selvorganiseret idræt med sine venner. Da han bliver bedt om at uddybe, hvorfor han f.eks. stopper med at spille fodbold, svarer han, at de faste træningstidspunkter og kampe umuliggør at slå til, når vennerne tilbyder en tur i sommerhuset eller inviterer en med til fest. Flexibilitet er således vigtigt, når man er en del af en vennegruppe, der består af andre, der heller ikke er engageret i faste foreningsaktiviteter.

Problemet med selvorganiseret idræt er lige netop, at det er selvorganiseret!

Der er blandt informanterne også en vis forståelse for, at det ikke er entydigt positivt, at man selv skal organisere sin idræt. Nogle gange er der en risiko for, at idræt - i en hverdag med mange gøremål – reelt bliver nedprioriteret. Selvorganiseret idræt kræver en vis disciplin, og det er ikke altid, at man er disciplineret nok. Det er et forhold, disse to gymnasieelever er inde på i deres indbyrdes samtale omkring fordele og ulemper ved at dyrke fitness og løb.

(1): Der er mere frihed i at kunne tage ud og løbe

(2): Men det kan også være rart, når det er planlagt. At man ved, at nu skal jeg det, og så er det det. Når man selv kan vælge, kommer man til at udskyde det. Så det er egentligt lidt dumt nogle gange, at man ikke har det som fast punkt.

(Pige og dreng, 2.g)

I en hektisk hverdag med fokus på "nuet" er der en risiko for, at specielt den individuelle selvorganiserede idræt bliver nedprioriteret. Der kan hurtigt opstå situationer, hvor noget andet bliver vigtigere. En samtale med en pige fra 1.g, der tidligere har spillet håndbold tre gange om

ugen, men som valgte at droppe denne aktivitet, da hun skulle begynde på gymnasiet, illustrerer, at selvorganiseret idræt nogle gange mere bliver noget, man dyrker med "hovedet" snarere end med fødderne:

Hvilke former for idræt dyrker du så nu?

... Jeg løber hver anden dag

Og hvor meget løb du så i sidste uge?

... I sidste uge ... hm ... der løb jeg faktisk slet ikke, fordi der var så meget andet...

(Pige, 1.g)

I en hverdag fyldt med afleveringer, fritidsarbejde og venner, der inviterer til et spontant cafe-besøg, sker det fra tid til anden, at den "selvorganiserede" idræt bliver nedprioriteret. Det hænger blandt andet samme med, at man ikke har nogen, der medvirker til at fastholde en i forhold til – som i dette tilfælde - at komme ud at løbe.

En dreng fra 9. klasse siger, at han foretrækker at dyrke selvorganiseret idræt, netop fordi det er fleksibelt, men siger samtidig, at han foretrækker holdtræning:

Jeg kan godt lide, at man er på et hold. I mit fitnesscenter kan man ikke melde fra mindre end tre timer før. Så koster det en bøde på 50 kr., og det hjælper mig også til at komme af sted.

(Dreng, 9. klasse)

Han oplever, at den fleksibilitet, at man fra dag til dag kan tilmelde sig et hold og den "infleksibilitet", der ligger i, at man ikke kan melde fra mindre end tre timer før, reelt hjælper ham til at komme af sted. Når man går i 9. klasse, har man ikke lyst til at betale en bøde på 50 kr.!

Opsamling

Overordnet kan man sige, at motivationen for selvorganiseret idræt skal findes inden for kategorierne "fleksibilitet, relationer og logistik". Der er omvendt relativt få, der begrundet den selvorganiserede idræt med, at det i mange tilfælde er gratis, at de selv bestemmer indholdet i aktiviteten, fordi de ønsker en "voksen- eller trænerfri" zone, samt at deres aktivitet ikke findes i "klubregi". Reelt er det nemlig sådan, at størstedelen af den selvorganiserede idræt, der dyrkes,

også udbydes i foreningsregi, men uden den fleksibilitet, som en gruppe af idrætsudøverne efterspørger!

2.7 Det handler i høj grad om sociologi – barrierer for foreningsidræt

Som tidligere anført, er andelen af unge i Køge Kommune, der dyrker idræt i en forening signifikant lavere end på landsplan. I forsøget på at forstå, hvad der konkret gør, at unge enten vælger idræt i foreningsregi fra – eller aldrig vælger det til – bad vi respondenterne om at tage stilling til og prioritere en række udsagn, der kunne have betydning for, at de aktuelt ikke er foreningsaktive – se tabel 15:

Faktorer, der har betydning for, at man ikke vælger at dyrke i en klub/forening	Andel af respondenter, der ikke er foreningsaktive
Fordi jeg ikke har lyst	38,4
Fordi jeg ikke har interesser, der kan dyrkes i en klub/forening	24,9
Fordi det er for dyrt	18,2
Fordi der er for langt til klubben/foreningen	13,5
Fordi mine venner ikke gør det	9,9
Fordi det ikke er en tradition i min familie	5,1
Fordi jeg ikke må for min familie	3,2

Tabel 15. Hvorfor dyrker du ikke idræt i en klub/forening? (Respondenterne blev bedt om kun at sætte ét kryds)

Fire ud af ti (38,4 pct.) angiver, at de ikke har haft lyst til at dyrke idræt i en forening. En begrundelse, der kan rumme f.eks. dårlige oplevelser med foreningslivet, manglende lyst til at indgå i alt for faste rammer m.v. Disse to forhold bliver ofte fremhævet i den åbne svarkategori, hvor respondenterne har mulighed for at uddybe deres besvarelse.

En ud af fire begrundet deres manglende deltagelse i foreningsidræt med, at de har interesser, der ikke kan dyrkes i foreningsregi, samt at de reelt ikke er specielt interesserede i idræt.

En relativt stor gruppe (18,2 pct.) angiver, at den primære årsag er økonomi, og 13,5 pct. anfører, at der er for langt til foreningen. Der er altså tale om en række praktiske forhold, der gør, at en

gruppe på 31,7 pct. af de ikke-foreningsaktive fravælger idræt i klub/forening. Selvom der selvfølgelig kan være tale om "gode undskyldninger", er der her tale om en gruppe, der i udgangspunktet ikke er negative i forhold til foreningsidræt, men som angiver, at en række praktiske forhold spiller en rolle for, at de ikke er foreningsaktive.

Vi giver også respondenterne mulighed for at angive andre faktorer, som har betydning for, at de ikke dyrker idræt i en forening. Faktorerne kan inddeles i følgende overordnede kategorier:

- Det gør jeg bare ikke!
- Tidligere ubehagelige oplevelser med klub/forening – hold der bliver lukket, dårlige trænere/ledere m.v.
- Dyrker selvorganiseret idræt og kan ikke se et behov for at være med i en forening
- At aktiviteten er på fastlagte tidspunkter
- Skader, der umuliggør idræt

En forholdsvis stor gruppe angiver, at skader reelt er årsagen til, at de stopper med foreningsidræt, fordi de under deres skadesperiode har fået "andre interesser", eller at de pt. kun holdt pause, men forventer at gå i gang med foreningsidræt, når de på et tidspunkt er blevet skadefri.

Det handler ikke blot om at finde den rigtige idræt!

Når man enten for første gang eller efter en pause igen skal overveje at gå i gang med at dyrke idræt i en forening, handler det ikke kun om at finde den rigtige idræt. Det handler i lige så høj grad om relationer, og at man oplever ikke at "falde igennem" eller omvendt – m.a.o. at man oplever at blive udfordret på et passende niveau – se tabel 16:

Det er vigtigt ...	Vigtigt	Lidt vigtigt	Ikke vigtigt
At der er udøvere på mit niveau	58,9	28,5	12,6
At det er sammen med nogen, jeg kender	37,4	46,1	16,5
At der er tale om lidt anderledes	24,0	32,6	43,4

aktiviteter (Parkour, Cheerleadning, streetsoccer)			
--	--	--	--

Tabel 16. Hvor vigtige er følgende faktorer i forhold til at påbegynde at dyrke idræt i en klub/forening?

For de foreninger, der ønsker at rekruttere unge til foreningsidrætten, er det vigtigt at være opmærksom på det helt praktiske forhold, at de potentielle medlemmer i vid udstrækning efterspørger hold på "deres niveau"(58,9 pct.). Som tidligere anført er virkeligheden bare ofte den, at man inden for de traditionelle idrætter: Fodbold, håndbold, gymnastik mv. ofte er 6-7 år bagefter og i forhold til såkaldte "specialidrætter": Basket, tennis, volleyball m.v. er min. 2-3 år bagefter, hvis man først påbegynder en idræt, når man er +13! I denne fase af livet er man indlejret i et personligt identitetsprojekt, hvor "hvad andre synes om mig" er særdeles vigtigt, og der er ingen, der har lyst til at være hende eller ham den "dårlige". Når 24,0 pct. angiver, at der gerne må være tale om lidt "anderledes aktiviteter" afspejler det måske på samme måde ønsket om at indgå i aktiviteter, hvor udøverne er på nogenlunde samme niveau – eller et ønske om – efter måske at være droppet ud af mere traditionelle aktiviteter – at forsøge sig med nogle anderledes og potentielt mere succesfyldte arenaer.

"Der er jo ingen, der har lyst til at være en kegle" – om at opleve sig selv som kompetent

I forbindelse med vores interviews mødte vi en gruppe af unge, der angav at være stoppet med idræt, fordi de ikke kunne følge med de andre, som de måske igennem en årrække havde dyrket idræt sammen med, eller at de i forbindelse med, at de påbegyndte en ny idræt blot måtte konstatere, at de var håbløst bagud! Overskriften til dette afsnit er hentet fra en samtale med en pige i 8. klasse. Hun havde forsøgt sig med at dyrke selvforsvar, men oplevede, at hun var den dårligste på holdet, hvilket fik hende til at stoppe, eller som hun selv formulerer det:

Jeg var 11 år og var den eneste, der ikke havde et bælte med en farve. Det er overhovedet ikke sjovt. At være den eneste nybegynder.

(Pige, 8. klasse)

Det er ikke sjovt at blive valgt sidst, når der skal vælges hold i idræt i skolen. Det er heller ikke sjovt at være den absolut dårligste på et hold af mere erfarne idrætsudøvere, specielt ikke hvis man er den eneste nybegynder! For denne pige betyder det, det at hun vælger idræt fra og i stedet

kaster sig over en række kreative fag på ungdomsskolen. Fag, der for hende opleves som en personlig succesarena.

Netop det med personlige succesarenaer er noget, flere informanter nævner som vigtigt. Som en pige fra 8. klasse bemærker:

Det er kedeligt ikke at gå til noget – også fordi, man vil jo gerne være god til noget.

(Pige, 8. klasse)

Reelt handler det ikke om, at de drømmer om at mestre idræt på "landsholdsniveau", men at de oplever, at de udvikler sig, lykkes med nogle ting, får succesoplevelser på deres niveau og har en generel oplevelse af at kunne noget. Og den oplevelse har man sjældent, hvis man er håbløst bagud fra starten!

Relationer tiltrækker – relationer fastholder

I modsætning til den rekruttering, der sker i henholdsvis 4-5 års alderen og 9-12 års alderen, hvor det i højere grad er selve aktiviteten frem for relationer, der er det vigtigste (Grube & Østergaard 2008), er man i ungdomsårene noget mere afhængig af, at en ny aktivitet påbegyndes med nogen, man kender (Skårhøj & Østergaard 2005). Det er måske også en væsentlig del af forklaringen på, at 37,1 pct. angiver det som vigtigt, at de er sammen med deres venner, hvis de skal gå i gang med at dyrke en ny aktivitet i foreningsregi.

Opsamling

Der kan være mange forhold, der har betydning for, at man specifikt vælger foreningsidrætten fra – eller aldrig vælger den til. Specielt betones det forhold, at man pt. ikke har interesser, der kan dyrkes i foreningsregi, at det er for dyrt, at det er for langt væk osv. Forhold, der næppe kommer som den store overraskelse for erfarne foreningsledere. Mere overraskende er det måske, at de ikke-foreningsaktive klart giver udtryk for, at en eventuel "bro" ind i foreningsidrætten primært består af "seriøse" foreningstilbud, som er kendetegnet ved, at udøverne er på nogenlunde samme niveau. Med seriøst menes der bl.a. tilbud, hvor trænerne møder udøverne der, hvor de aktuelt befinder sig og herfra udfordrer dem til at blive bedre!

2.8 Idræt som en blandt mange fritidsarenaer

Unge har en bred vifte af fritidsaktiviteter, som de kan engagere i – tabel 17 tegner et billede af hvilke "faste" fritidsaktiviteter, respondenterne bruger en del af deres fritid på:

Aktivitet	Procentdel af respondenter
Idræt	52,5
Undervisning på Ungdomsskolen	11,2
Musikundervisning	10,9
Ungdomsklub	9,1
Politisk ungdomsarbejde	4,8
Spejder	4,4
Teater/drama	4,1
Tegning/maling	3,4
Går ikke til noget fast	37,6

Tabel 17. Hvilke faste fritidsaktiviteter går du til? (Der kunne sættes flere krydser)

Idræt er klart den største arena, når det gælder "faste fritidsaktiviteter" (52,5 pct.), men er samtidig blot én blandt mange arenaer, der konkurrerer om de unges tid og opmærksomhed. Som det fremgår af tabel 17, fylder de arenaer, som udgøres af faste fritidsaktiviteter dog ikke specielt meget. En ud af ti angiver, at de går til undervisning på Ungdomsskolen (11,2 pct.), musikundervisning (10,9) eller i ungdomsklub (9,1 pct.), mens resten fordeler sig på aktiviteter som spejder, politisk ungdomsarbejde m.v.

Hvis man tager udgangspunkt i respondenternes alder, ændrer billedet sig noget. I 7. klasse angiver 33,3 pct., at de går i ungdomsklub, mens en ud fem elever i 7.- 9. klasse angiver, at de er elever på Ungdomsskolen eller er udøvere af "faste musikaktiviteter". Andelen af brugere af disse aktiviteter falder dog markant i forbindelse med overgangen til ungdomsuddannelserne, hvor mindre end 5 pct. af eleverne angiver at "gå" i ungdomsklub, være elever på Ungdomsskolen eller være udøvere af "faste musikaktiviteter". Ca. en ud af tre respondenter angiver, at de ikke går til nogen faste fritidsaktiviteter. Næppe overraskende er der en overvægt af elever på ungdomsuddannelserne, der angiver dette udsagn.

I gennemsnit er dem, der går til "faste fritidsaktiviteter" med i 1,58 fritidsaktivitet. Gruppen, der udelukkende går til andre faste fritidsaktiviteter end idræt, udgøres af 9,9 pct. af respondenterne. Idræt er således klart den største faste fritidsinteresse for unge i Køge Kommune. Selvom andelen af unge, der angiver at gå til foreningsidræt, er faldende i takt med alderen, er der en klar tendens til, at idræt styrker sin position som "fritidsaktiviteten" i takt med, de "unge bliver ældre".

Og hvad bruger de så ellers tiden på?

Hvor idrætten kun i begrænset omfang "konkurrerer" med "faste fritidsaktiviteter" om respondenternes tid, viser tabel 18, at der reelt er en del andre fritidsarenaer, som der bruges en del tid på:

Aktivitet	Hver dag	Flere gange om ugen	Et par gange om måneden	Sjældnere	Aldrig
Facebook	63,9	20,6	3,4	3,4	8,8
Er sammen med venner	22,0	55,0	15,0	2,5	1,6
Hygger med familien	22,2	43,9	23,1	7,8	3,0
Fritidsarbejde	4,6	50,6	12,1	7,0	25,7
Spiller computer	20,7	29,5	11,5	14,4	23,9
Spiller PS, Nintendo m.v.	7,7	20,1	19,0	18,8	34,4
Fester	-	20,8	48,4	24,1	6,7
Shopping	2,3	13,7	53,4	22,7	6,9
Musikundervisning/udøvelse	2,5	7,9	2,4	1,7	85,5
Ungdomsskole	-	6,5	4,3	8,6	80,7
Rulleskøjter/skateboard	2,0	4,9	5,6	15,1	72,8
Går i ungdomsklub	-	5,6	4,3	7,1	83,1
Kommer på Tapperiet	-	4,6	5,9	15,0	74,5
Går i biografen	-	4,1	31,9	56,9	7,1
Spejder	-	3,7	1,5	0,9	93,9
Politisk ungdomsarbejde	-	3,3	1,9	2,8	92,1
Går til koncerter	-	2,6	7,2	48,6	41,6

Tabel 18. Hvor ofte bruger du tid på følgende aktivitet? – rangordnet efter "hyppige brugere" defineret som "flere gange om ugen".

For to ud tre af respondenter er det at tjekke Facebook et "hverdagsritual", og 84,5 pct. af respondenterne er jævnlige brugere af Facebook. Piger er noget hyppigere Facebook-brugere end drenge. 89,4 pct. af pigerne er på Facebook mindst nogle gange om ugen, mens det tilsvarende tal for drenge er 79,1 pct.. Også alder har en vis betydning i forhold til brugen af Facebook. I 7. klasse er 67,0 pct. på Facebook min. nogle gange om ugen, mens tallet på 3. årgang på ungdomsuddannelserne er 89,2 pct.

Venner og familieaktiviteter fylder også godt op i kalenderen, henholdsvis 77 pct. og 66,1. I det hele taget er det at pleje fysiske og virtuelle relationer det, der anvendes mest tid på.

Festarenaen begynder at fylde mere. Det gælder specielt for respondenter, der er i gang med en ungdomsuddannelse. 20,8 pct. angiver at gå til fest stort set hver uge, og 48,4 pct. anfører, at de går til fest nogle gange om måneden.

Fritidsarbejde fylder mere og mere, jo ældre respondenterne bliver. 55,2 pct. angiver, at de arbejder på ugebasis, fordelt på 48,6 pct. drenge og 61,1 pct. piger. Alder har meget naturligt også en vis betydning for antallet af respondenter, der angiver, at de har fritidsarbejde. I 7. klasse er det 41,1 pct., mens det på 3. årgang af ungdomsuddannelserne er 68,6 pct., der angiver at have fritidsarbejde.

Det at shoppe begynder at fylde som en decideret fritidsaktivitet. 16 pct. angiver, at de hver uge bruger en del af de penge, de tjener, på at shoppe. Det kommer næppe som den store overraskelse, at piger shopper mere end drenge. 22,2 pct. af pigerne angiver, at de shopper minimum en gang om ugen, mens det tilsvarende tal for drenge er 9,3 pct.

En større gruppe bruger en del tid foran skærmen. 50,2 pct. spiller jævnligt computer, og 20,7 pct. angiver, at de er rimeligt hyppige brugere af forskellige typer af spillekonsoller. Der er en klart overvægt af drenge, der "spiller". 66,9 pct. af drengene angiver, at de minimum et par gange om ugen spiller på deres PC – mod 35,1 pct. piger, mens 47,1 pct. drenge spiller PS, Nintendo eller lign – mod 10,0 pct. piger. Aktiviteterne foran diverse skærme aftager dog med alderen, specielt blandt de hyppige brugere, hvor antallet falder fra 47,1 pct., der angiver at spille PC, til 6,6 pct. på 3. årgang på en ungdomsuddannelse.

Herudover anvender respondenterne deres tid på en mængde forskellige aktiviteter: Musik, Tapperiet, koncerter, spejder osv., og selvom der er tale om forholdsvis små procentsatser set i

forhold til det samlede antal respondenter, så er der numerisk tale om forholdsvis store grupper, f.eks. er der ca. 550, der angiver at spille musik hver uge og 600 "unikke brugere", der på månedsbasis frekventerer Tapperiet.

Venner er omdrejningspunktet!

I forsøget på at få en fornemmelse af de konkrete prioriteringer i dagligdagen, bad vi respondenterne – på en skal fra 1 til 7 – om at vurdere, hvordan de prioriterer forskellige aktiviteter.

Tabel 19 giver en indikation af, hvordan respondenterne prioriterer i hverdagen:

Aktivitet	Høj prioritet	Lav prioritet
Venner	54,9	12,9
Skolegang	49,7	17,1
Idræt i klub/forening	30,7	44,8
Selvorganiseret idræt	22,2	25,7
Øvrige fritidsaktiviteter	14,4	33,8
Fester	13,3	28,9
Fritidsarbejde	11,9	37,1

Tabel 19. Prioritering af konkrete aktiviteter i hverdagen med udgangspunkt i en skala fra 1 til 7, hvor 1 er mest vigtigt ("Høj prioritet" er sammen af 1-2 og "Lav prioritet" er summen af 6-7)

Som ung er vennerne dem, man primært forstår sig selv i lyset af. Vennegrupper skal prioriteres og plejes, og derfor er det også meget naturligt, at over halvdelen (54,9 pct.) af respondenterne angiver, at venner har høj prioritet. På samme måde prioriterer lidt under halvdelen af respondenterne skolen højt (49,7 pct.), navnlig dem, der er i gang med en ungdomsuddannelse.

Noget overraskende gives der ikke speciel høj prioritet til fester (13,3 pct.) og erhvervsarbejde (11,9 pct.). Ca. en ud af tre, der angiver at bruge tid på disse to aktiviteter, angiver, at disse aktiviteter reelt har lav prioritet i forhold til, hvordan de prioriterer deres tid.

I forhold til idræt gælder det, at 30,7 pct. af de samlede respondenter angiver at prioritere deres faste idrætsaktiviteter højt. Det svarer til, at ca. to ud af tre af de idrætsudøvere, der dyrker idræt i foreningsregi, angiver at prioritere disse aktiviteter højt, mens det blandt de udøvere, der dyrker selvorganiseret idræt er ca. halvdelen, der angiver at prioritere deres idræt højt. Drengene prioriterer

idræt væsentligt højere end piger. 35,7 pct. af drenge angiver at prioritere idræt højt mod 26,5 pct. af pigerne. I 8. klasse angiver 44,2 pct. at prioritere deres idrætsaktiviteter højt mod 22,3 pct. på 3. årgang af ungdomsuddannelserne. Som tidligere anført sker der et markant skred i forhold til engagementet i idræt i forbindelse med overgangen til ungdomsuddannelserne. Idræt bliver blot en af flere vigtige fritidsarenaer, og der skal reelt ikke så meget til, før idrætten "taber kampen"!

Opsamling

Idræt er således klart den største faste fritidsinteresse for unge i Køge Kommune. Gruppen, der udelukkende går til andre faste fritidsaktiviteter end idræt, udgøres af 9,9 pct. af respondenterne. Selvom andelen af unge, der angiver at gå til foreningsidræt, er faldende i takt med alderen, er der en klar tendens til, at idræt styrker sin position som "fritidsaktiviteten" i takt med, de "unge bliver ældre". Konkurrencen fra andre faste fritidsaktiviteter bliver stadig mindre i takt med, at udøverne bliver ældre, men i stedet kommer der andre potentielle "tidsrøvere" på banen: Lektier, venner, erhvervsarbejde m.v. Det medfører, at man er nødt til at prioritere. Undersøgelsen indikerer klart, at idræt nedprioriteres i takt med alderen. Næppe fordi idræt er blevet mindre vigtigt, men fordi der er nogle andre arenaer, der blot er blevet mere vigtige! Idrætsliv og ungdomsliv hænger sammen – forstået på den måde, at engagementet i forhold til foreningsidræt bevares i det omfang, det giver mening i forhold til andre vigtige arenaer i mit liv. At jeg f.eks. oplever, at der er voksne, jeg kan snakke med, at der er tale om et frirum, at jeg får kompetencer, jeg også kan anvende uden for banen m.v. Lige så snart det meningsfyldte forsvinder, bliver idræt i foreningsregi til forhandling – og ender som oftest med at tabe kampen!

3. Fra delhed til helhed – en række bud på mulige tiltag i forhold til at øge antallet af idrætsaktive unge i Køge Kommune!

Flertallet af unge i alderen 13-19-år er idrætsaktive, men graden af aktivitet er omvendt proportionalt med alderen. Specielt 9. klasse og 1.år på ungdomsuddannelserne ser ud til at være en "kritisk" periode i forhold til idrætsaktivitet generelt og specifikt i forhold til det at dyrke idræt i foreningsregi. Frafaldet i denne periode kan forstås som et kompleks samspil mellem en række forskellige faktorer, herunder:

- Den enkelte unge oplever det som vanskeligt at få idræt til at hænge sammen med lektier, erhvervsarbejde, venner og skiftende skemaer på ungdomsuddannelserne. En forholdsvis stor gruppe vælger dog at holde fast i deres foreningsengagement, fordi de her oplever en form for "mentalt og trygt frirum" sammen med holdkammerater og trænere, som de har en fælles historie med. For andre betyder overgangen mellem folkeskolen og ungdomsuddannelserne, at de vælger de organiserede aktiviteter fra og i stedet prioriterer selvorganiseret idræt, herunder specielt forskellige former for fitness. Selvorganiseret idræt tilvælges primært, fordi det er fleksibelt, men udfordringen er til gengæld, at det kræver en høj grad af selvdisciplin. Interviewene indikerer, at idræt i selvorganiseret regi ofte ender med at blive nedprioriteret i en hektisk hverdag!
- En lang række praktiske forhold som ændrede træningstider, trænere, der ikke skaber rum for medindflydelse, fællesskaber, der bryder sammen pga. af selektion, manglende kvalitet m.v.
- En række mere "idrætsstrukturelle" forhold, herunder det forhold, at det reelt er vanskeligt at dyrke ungdomsbreddeidræt i Køge Kommune, fordi de små "idrætsmiljøer" inden for specialidrætterne går i opløsning, og fordi en række af de "store" idrætter enten er meget svagt repræsenteret eller reelt ikke prioriterer "breddeidræt"!
- Mere individuelle forhold som manglende motivation, skader, manglende opbakning m.v.

Undersøgelsen peger på en lang række andre forhold, der har betydning for unges idrætsaktivitet, men det er væsentligt at holde fast i, at frafald og nyrekruttering til organiseret og selvorganiseret idræt skal forstås som et samspil af en lang række faktorer, og at initiativer i forhold til at øge andelen af idrætsaktive dermed i vid udstrækning handler om at tænke i "helheder" snarere end i "delheder". Der er ingen enkle løsninger i forhold til at øge antallet af idrætsaktive unge, og derfor handler idrætspolitiske udmeldinger og konkrete strategiske tiltag i høj grad om at skabe de ydre

rammer, der gør det enklere for den enkelte unge at skabe et konstruktivt samspil mellem ungdomsliv og idrætsliv!

At sikre ydre rammer, der gør det enklere for den enkelte at blive eller forblive idrætsaktiv, er naturligvis ikke noget enkelt projekt, fordi det kræver et samspil mellem arenaer, der som udgangspunkt ofte eksisterer såvel formelt og praktisk uafhængigt af hinanden, f.eks. skole og foreningsliv. Hvis målsætningen er flere idrætsaktive unge, er det oplagt, at et samspil mellem disse to arenaer vil kunne medvirke til at gøre det enklere for grupper af unge at forblive idrætsaktive.

Dette kunne f.eks. konkret betyde, at idrætsforeninger og uddannelsesinstitutioner, som jo begge har en interesse i, at unge dyrker idræt, fordi idrætsprojektet for det store flertal har en positiv indvirkning på uddannelsesprojektet (Grube & Østergaard 2010), indgår i et tættere samarbejde. Dette samarbejde kunne handle dels om at spotte og tilbyde relevante tilbud til de unge, der ikke er idrætsaktive, dels intentionelt at arbejde på at skole og foreningsliv er positive medarbejdere på hinandens projekter. Det betyder i praksis, at man f.eks. på ungdomsuddannelserne positivt opfordrer til idrætsengagement og sikrer "ordnede arbejdsvilkår" for eleverne. Det skal forstås på den måde, at eleverne ved, hvornår de har afleveringer, rimeligt faste skemaer m.v., og at det i foreningslivet tages alvorligt, at de unge i en overgangsperiode måske har brug for lidt mere "opmærksomhed" end normalt, herunder trænere og ledere, der er opmærksomme på at spørge ind til, hvordan det fungerer med at skabe sammenhæng mellem idræt og skole. Som det er nu, er det i vid udstrækning op til den enkelte unge at skabe denne sammenhæng. Undersøgelsen peger klart på, at det er en vanskelig øvelse - men med forening og uddannelsesinstitutioner som positive medspillere, ville dette projekt reelt blive noget enklere for den enkelte!

En anden væsentlig faktor i forhold til at øge antallet af idrætsaktive unge er en mere bevidst og helhedsorienteret satsning på dels at ændre idrætsstrukturen i Køge Kommune, således at idrætslivet fremtræder lige så varieret men knapt så fragmenteret som tilfældet er pt. og arbejde meget målrettet på at etablere stærke breddeidrætsmiljøer for unge. Der vil i det følgende blive fremlagt nogle bud på, hvordan dette eventuelt kunne gøres i praksis, men helt overordnet er en bevidst satsning på - over en årrække - at støtte etableringen af større enheder afgørende vigtig, hvis målsætningen om flere idrætsaktive unge skal forblive andet end en fin idrætspolitisk udmelding! M.a.o. handler det også om at foreningslivet – sammen med kommunen – tør tænke i

helheder snarere end små skrøbelige "delheder", der reelt er en medvirkende faktor i forhold til, hvorfor der er færre unge i Køge Kommune, der dyrker idræt i foreningsregi, i sammenligning med unge på landsplan.

Der skal i det følgende, på baggrund af undersøgelsens resultater, gives en række bud på nogle af de tiltag, der kunne medvirke til at opfylde den opstillede målsætning om flere idrætsaktive unge i Køge Kommune.

3.1 Det er et problem, at de "store" er for små!

Idrætten i Køge har et strukturproblem, hvis hensigten er at fastholde unge som idrætsaktive – forstået på den måde, at der reelt findes få stærke ungdomsmiljøer og mange små og dermed også skrøbelige ungdomsmiljøer, hvor et hold eller årgang lukker når der er to udøvere, der vælger at stoppe. Som anført tidligere i rapporten, er det ikke helt enkelt at give sig i kast med et nyt idrætsprojekt, når man er 14-15 år gammel!

Endvidere gælder det, at en del unge i folkeskolens ældste klasser – forud for at de skal i gang med gymnasiet – vælger deres sekundære idrætter fra og i stedet "satser" på den idræt, hvor de har længst historie. Det viser sig ofte at være en "blindgyde", fordi de hold, de vælger at spille på, går i opløsning i forbindelse med, at nogle tager på efterskole og andre går i gang med en ungdomsuddannelse.

Som det fremgår af undersøgelsen, er en række af de "store idrætter" - vurderet i forhold til landsgennemsnittet ret små. Håndbold er f.eks. nærmest ikke-eksisterende i ungdomsrækkerne. Reelt gælder det, at det er endog meget vanskeligt at dyrke "breddeidræt" som 16 til 19-årig i Køge Kommune. Der eksisterer ikke mange "breddehold" inden for foreningsidræt. Det er her forsøgt illustreret med udviklingen af hold inden for fodboldhold for drenge i årgangene U14 til U19:

- Drenge (U14-15): 12 11-mandshold og 3 7-mandshold
- Junior (U16-17): 6 hold, hvoraf 3 er deciderede elitehold, hvoraf en større gruppe af spillerne er blevet hentet andre steder på Sjælland.
- Ynglinge (U18-19): 5 hold, hvoraf 3 er elitehold

Udfordringen i forhold til fodbold er, at stort set alle de mindre klubber lukker og slukker i forbindelse med U12-13. Herefter søger spillerne til henholdsvis Køge Boldklub og Herfølge Boldklub, hvor breddefodbold for unge historisk set ikke har været en topprioritet! En 17-årig dreng, der kun har lyst til at spille fodbold "for sjov", har i Køge Kommune to hold at vælge imellem. En del af kommunens unge vælger derfor at spille i nogle af naboklubberne, hvor der lidt flere breddehold på de ældste ungdomsårgange.

Problemet grundlægges ret tidligt i de mindre klubber via en "eliteorienteret" selektion i børnefodbolden: Det forhold, at man satser på de ti "gode" spillere er reelt medvirkende til at skabe en selvopfyldende profeti. Blandt de ti gode er der nemlig tre, der vælger at gå til de store klubber og så lukker holdet – for dem, der ikke oplevede at blive valgt til, da de var U7, er allerede stoppet for længe siden.

Reelt er der brug for en holdningskampagne i forhold til børnetrænere og ledere, og i forhold til de "store klubber" bør der være et meget specifikt krav om, at tilskud til elite kræver, at klubberne også satser på bredden - og på pigefodbold!

Man kan glæde sig over et forholdsvis godt setup for pigefodbolden i Strøby. Det betyder, at de ca. 6 pct. piger, der spiller fodbold, også har et sted at spille, for mulighederne i Køge Kommune er ret begrænsede. Der er pt. fem 7-mands hold i U15 og to 7-mands hold i U18. Reelt er antallet af piger, der spiller fodbold i Køge Kommune, langt under landsgennemsnittet. Det hænger i vid udstrækning sammen med en ret konservativ klubkultur i specielt kommunens to største klubber – en kultur, som man som kommune måske burde overveje at udfordre, hvis den overordnede målsætning er flere idrætsaktive unge. Set "udefra" – hvis målsætningen er idrætsaktive unge og fastholdelse i foreningerne – består udfordringen i:

- a) at prioritere en række potentielt stærke ungdomsmiljøer, der kan være spydspidser i forhold til udviklingen af ungdomsidrætten.
- b) at udfordre de store idrætsklubber til en markant satsning på breddeidræt – eventuelt gennem ændrede tilskudsregler.
- c) at opfordre til flere strategiske klubsamarbejder eller etablering af deciderede flerstrengende foreninger – f.eks. boldklubber med flere boldspil på hylderne. Det ville give flere unge mulighed for at prøve sig af i forhold til flere idrætsgrene og måske også give en række administrative fordele.

3.2 Dem, der begynder sent, dropper først ud...

Reelt er der to store rekrutteringsbølger inden for børne- og ungdomsidrætten: I 4-6-års alderen, hvor primært de forældre, der selv har en idræts historie, tager deres børn med ned i den forening, der tilbyder deres egen foretrukne idrætsgren og så i 9-12-års alderen, hvor dem, der ikke kom med i "første bølge", vrider armen om på deres forældre og tvinger dem med ned i den lokale sportsklub for at blive meldt ind. For en gruppe af de "sidst ankomne" bliver mødet med specielt de "store idrætter" en lidt træls oplevelse, fordi de oplever at være kommet fem år for sent. Derfor bliver de ofte tilbudt de mindst engagerede og "dårligste" trænere, knap så attraktive træningstider m.v.

Hvis disse børn og unge skal fastholdes i idrætten, er det vigtigt, at klubberne udvikler forløb, hvor man:

a) gennem et forholdsvist intensivt træningsforløb forsøger at give deltagerne mulighed for at tilegne sig de helt grundlæggende kompetencer i forhold til at kunne udøve en specifik sportsgren på et acceptabelt niveau, således at udøveren ikke oplever at falde igennem! b) udvikler et enkelt introduktionsforløb for forældre uden noget funktionelt forhold til foreningsliv, herunder en "obligatorisk" introduktion til det at være en del af en forening, samt hvad idræt potentielt kan betyde i forhold til indlæring, sociale kompetencer m.v.

At iværksætte tiltag i forhold til denne gruppe af "sene startere" er helt centralt, hvis man ønsker at øge andelen af såvel idrætsaktive som foreningsaktive, men det kræver nok også tiltag i forhold til en del af idrætsforeningerne, hvor breddeidræt stadig forstås i lyset af "elite". Målet med et idrætsliv for unge, der begynder sent, behøver ikke nødvendigvis at være at de kommer på landsholdet, men kan lige så godt være, at de sammen med jævnaldrende får gode oplevelser i forbindelse med det at dyrke idræt, oplever at få kompetencer, der kan anvendes i andre sammenhænge, får motion, oplever at møde "voksne", de kan udfordre og lade sig udfordre af og måske på sigt får lyst til at engagere sig i foreningsidræt m.v.

Klubberne skal hjælpes med at se at denne gruppe af brugere, der nok aldrig kommer på 1. holdet. Det er en potentiel ressource i klubben: Dels er der reel god økonomi i at fastholde "breddeudøvere", der jo som regel er billige i drift, dels er nogle, der på sigt skal være med til at videreføre og udvikle kommunens idrætsklubber!

3.3 Regionale ”kraftcentre”

Når man kommer op i ungdomsårene, er idrætstilbuddene i ”randområderne” forholdsvis begrænsede – og i bedste fald to eller tre-strengede! – og transportproblematikken er et tema, når man bor i udkanten af kommunen. I udgangspunkt kunne det derfor give ganske god mening, at man tænker i at etablere og støtte driften af to ”regionale kraftcentre”, som tilbyder en bredere vifte af idrætstilbud – såvel i foreningsregi som i mere selvorganiseret regi.

Til de regionale ”kraftcentre” tilknyttes der – i lighed med f.eks. ungdomsklubberne – lokalt forankrede deltidsansatte medarbejdere, der i et tæt samarbejde med skoler, SFO'er og klubber arbejder med at udvikle foreningsidrætten og den mere selvorganiserede idræt. De lokale skoler med idrætsfaciliteter vil være et oplagt omdrejningspunkt, og kraftcentrene skal prioriteres i forbindelse med anlæg af nye idrætsfaciliteter.

3.4 Slaget skal slås i 2.- 3.klasse!

På vores tur rundt på skolerne mødte vi en del idrætslærere med stort engagement og kendskab til eleverne. Lærerne havde også idéer til, hvordan man kan styrke børn og unges idrætsaktivitet. Undersøgelsen peger på, at ca. én ud af fem er påbegyndt med idrætsaktiviteter som følge af, at de er blevet introduceret til aktiviteten i skolen – og dette kunne måske dyrkes mere intentionelt. Dette kræver dog, at man tænker strategisk i forhold til, hvornår børn og unge har mod på et påbegyndende et nyt idrætsengagement. Undersøgelser viser, at det ret markant er i 2-3.klasse. I 4.-5.klasse er der i højere grad lukket, fordi der er et andet projekt på spil, der i højere grad handler om tryk og genkendelse (Grube & Østergaard 2008). Så åbnes der igen op i 6.-7.klasse, men som det fremgår af undersøgelsen, er det her ved at være for sent!

Det er derfor vigtigt at bruge ressourcerne på de tidspunkter, hvor eleverne er mest parate til at kaste sig ud i noget nyt – og samtidig tænke dette ind i et strategisk samarbejde med foreningslivet – herunder at de lokale foreninger får mulighed for at introducere deres tilbud, at der ansættes juniorpædagoger, der kan fungere som en bro ind til foreningslivet m.v.

3.5 Projekt ”den gode ungdomsbreddeklub!”

De elitemiljøer, der eksisterer i kommunen, har brug for økonomisk støtte til at kunne klare sig i den stadig skærpede konkurrence fra andre klubber, men spørgsmålet er, om ikke breddeidrætten også har brug for støtte i forhold til at klare konkurrencen i forhold til de mange aktører, der gerne

vil have deres "lille bid" af unges fritidsliv. Det ville bl.a. kunne ske gennem nogle af følgende initiativer:

- Kurser med fokus på udvikling af trænerens relationelle kompetencer: Undersøgelsen peger på, at unge efterspørger voksne, der blander sig, men hvordan gør man så lige det på en god måde?
- Kurser i breddeorienteret ungdomstræning med fokus på seriøsitet, progression og sjov!
- Foreningen som en "lærende organisation" – herunder hvordan man udvikler en forening ved at "lære" af dem, der forlader foreningen.
- Redskaber til styrke oplevelsen af "medindflydelse" – f.eks. gennem introduktion af "De fem gode spørgsmål":
  - a. Hvad synes du er sjovest ved din idræt?
  - b. Hvad synes du er det mindst sjove ved din idræt?
  - c. Hvad kunne gøre det endnu sjovere at dyrke din idræt?
  - d. Hvad kunne gøre, at du holdt med at dyrke idræt?
  - e. Hvad kunne du godt tænke dig at blive bedre til?

Det er ikke raketvidenskab, men en række enkle spørgsmål, som kan anvendes som udgangspunkt for en snak mellem trænere og udøvere, og det tager kun fem minutter!

Hermed er bolden givet op ...

Verden ændres ikke ved udgivelsen af rapporter, men vores ydmyge håb er, at såvel undersøgelsens resultater som den skrevne rapport kan udgøre et afsæt for nogle af de debatter, prioriteringer og konkrete tiltag, der er nødvendige, hvis ønsket om at se flere idrætsaktive unge på den korte og den lange bane skal blive til mere end et forkromet politisk statement!

God arbejdslyst med dette vigtige projekt!

Litteraturliste

Bille, Trine m.fl. (2005): Danskernes kultur- og fritidsaktiviteter, København, AKF-forlaget

Boeskov, Signe og Thomas Ilkjær (2005): *Integration og det frivillige foreningsliv. En undersøgelse af barrierer og løsninger i relation til foreningsdeltagelse hos unge med etnisk baggrund*, København, Institut for Idræt, Københavns Universitet.

Dahl & Jakobsen (2005): *Køn, etnicitet og barrierer for integration; fokus på uddannelse, arbejde og foreningsliv*, København, Socialforskningsinstituttet.

Damkjær, Søren (1994). *Kroppen*, i Madsen, Ejersbo og Damkjær (red.) Den kultursociologiske omtanke, Akademisk Forlag.

Ehlers, Anne m.fl. (2007): *“Are They Really That different?”*, Frederiksberg, Forlaget Ungdomsanalyse.nu

Ewing & Seefeldt (1990): *American youth and sports participation*, North Palm, Athletic Footwear Association.

Gregersen, Martin & Østergaard, Martin (2009): *Måske foregår den vigtigste kamp uden for kridtstregerne*, Frederiksberg, CUR.

Grube, K. & Østergaard, S. (2008): *Betweenagere? – et studie i 3-5.klasses hverdagsliv*, København, Ungdomsanalyse.nu

Grube, K. & Østergaard, S. (2010): *Jeg har brug for et break – perspektiver på sammenhængen mellem gymnasie- og fritidsliv*, Frederiksberg, Ungdomsanalyse.

Hansen, Henning (1998): *Ja, jeg spørger bare – hvad gør du? En undersøgelse af hvorfor unge holder op med at dyrke idræt og hvad der kan få dem til at fortsætte*, (privat udgivelse)

Hansen, Johannes Peter (1994). *Frafald i idræt blandt unge*, København, Center for Idrætsforskning.

Ibsen, Bjarne & Ottosen, Laila (2000) *“Børn, idræt og hverdagsliv – i tal og tale”*, Rapport udarbejdet ved Institut for Idræt, Københavns Universitet.

Jydsk Boldspil Union (2000): *“Det skal være sjovt”*, (intern publikation), (2003), *“Fodbold gør en forskel”*, (intern publikation)

Nielsen, Jens Christian m.fl. 2004): *“Nye unge – nye foreningsformer”*, København, Samfundslitteratur.

Pilgaard, Maja (2009): *Sport og motion i danskernes hverdag*, Idrættens Analyseinstitut, København

Skårhøj, Rie & Østergaard, Søren (2005) *“Generation Happy? – et studie i danske unges hverdagsliv, værdier og livstolkning”*, Frederiksberg, Forlaget Unitas.